

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ЗБІРНИК
ТЕСТІВ І ЗАДАЧ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ
“ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ”**

*для студентів 1 курсу всіх форм навчання
всіх спеціальностей*

Одеса ОДЕУ 2007

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ЗБІРНИК
ТЕСТІВ І ЗАДАЧ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ
“ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ”**

*для студентів 1 курсу всіх форм навчання
всіх спеціальностей*

Усі цитати, цифровий і фактичний матеріал, бібліографічні відомості перевірені, написання сторінок відповідає стандартам.

Зауваження рецензентів
ураховані

Затверджено
на засіданні кафедри
загальної економічної
теорії.
Протокол №1
від 5 вересня 2007 р.

(підписи укладачів)

Одеса ОДЕУ 2007

Збірник тестів і задач для самостійної роботи при вивченні курсу “Політична економія” для студентів 1 курсу всіх форм навчання всіх спеціальностей /Відп. за випуск. Л.Л. Жданова. – Одеса: ОДЕУ, ротاپринт, 2007 р. – 55 с./

Укладачі: Л.Л. Жданова, канд. екон. наук, професор
(відповідальний за випуск)
Т.С. Старикова, канд. екон. наук, доцент
В.І. Власенко, ст. викладач
О.М. Подмазко, викладач

Відповідальний за випуск: Л.Л. Жданова, канд. екон. наук, професор

Рецензенти: С.С. Арутюнян, канд. екон. наук, доцент
(зовнішній рецензент)
В.К. Матвеєнко, канд. екон. наук, доцент
В.П. Яценко, канд. екон. наук, доцент

Коректор: О.П. Колесова

ВСТУП

Сучасні умови господарювання висувають нові вимоги до рівня економічної підготовки спеціалістів. Велике значення надається розвиткові економічного мислення, глибокому вивченню студентами економічної теорії, що, в кінцевому підсумку, повинно знайти відображення в світогляді майбутніх фахівців. П.Хейне зазначав, що якщо ті, хто управляють суспільством, не володіють економічними знаннями, виникає загроза хаосу та лиха.

Велика роль в економічній освіті студентів належить політичній економії, яка є найважливішою складовою частиною економічної теорії. Політична економія як наука, що досліджує об'єктивні закони суспільного виробництва, сприяє розумінню об'єктивних тенденцій розвитку господарського життя суспільства. Глибоке вивчення політичної економії є необхідним і найважливішим компонентом підготовки спеціалістів-економістів.

Серед різноманітних шляхів і засобів інтенсифікації цього процесу важливу роль відіграють різні форми самостійної роботи студентів. Одним із засобів розвитку самостійного мислення студентів виступають економічні задачі та тести.

Розв'язання задач дозволяє розкрити кількісні залежності між різними сторонами економічних явищ та процесів і тим самим глибше з'ясувати сутність категорій і законів політичної економії. Більш того, розв'язання задач, дозволяє оволодіти методом узагальнення конкретних фактів економічної дійсності. Розв'язання задач базується на теоретичних знаннях з політичної економії. Таким чином, використання задач і тестів сприяє кращому засвоєнню нормативного курсу та надає можливість навчитися самостійно аналізувати явища економічного життя, робити висновки та узагальнення.

Запропоновані у даному збірнику задачі та тести є опорними для виконання контрольних робіт та відповідей на запитання екзаменаційних білетів. Їх вирішення дозволить студенту самостійно оцінити рівень своєї підготовки, а викладачеві – здійснити контроль за самостійною роботою та виявити проблеми, які доцільно розглянути на семінарському занятті або у процесі індивідуальної роботи. В задачах використовуються умовні дані.

Тема 1. Предмет і метод політичної економії

ТЕСТИ

Знайдіть єдину правильну відповідь

Тест 1. Предмет вивчення політичної економії:

- а) закони управління економічними процесами;
- б) окремі частини економіки;
- в) виробничі відносини, тобто відносини, які виникають у процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання матеріальних благ;
- г) закони виробництва та споживання в капіталістичному суспільстві.

Тест 2. Праця – це:

- а) сукупність фізичних здібностей людини;
- б) сукупність розумових здібностей людини;
- в) підприємницька спроможність;
- г) цілеспрямована діяльність людини, направлена на перетворення матеріалів.

Тест 3. Засоби виробництва – це:

- а) матеріали, що підлягають обробці;
- б) річ або комплекс речей, за допомогою яких людина діє на предмет праці;
- в) створені у процесі виробництва всі види засобів праці та предметів праці;
- г) немає правильної відповіді.

Тест 4. Який із перерахованих елементів не відноситься до простого процесу праці:

- а) праця;
- б) гроші;
- в) засоби праці;
- г) предмет праці.

Тест 5. Виробничі відносини включають:

- а) технологічні відносини;
- б) відносини, які складаються між людьми в процесі виробництва, обміну, розподілу і споживання матеріальних благ;
- в) особисті відносини;
- г) виробничо-технічні відносини.

Тест 6. Соціально-економічні відносини:

- а) знаходять своє вираження у спеціалізації, кооперуванні, комбінуванні, концентрації виробництва;
- б) виникають у процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання матеріальних благ;
- в) суспільна форма виробництва;
- г) правильні відповіді а), б), в).

Тест 7. Спосіб виробництва – це:

- а) поєднання знарядь праці з матеріалами, технологією, енергією, інформатикою та організацією виробництва;
- б) єдність та взаємодія продуктивних сил, що перебувають на певному рівні розвитку, і даного типу виробничих відносин;
- в) суспільна форма виробництва;
- г) немає правильної відповіді.

Тест 8. Економічний закон - це:

- а) наукове поняття, що характеризує окремі сторони економічного явища;
- б) суттєві, стійкі та необхідні причинно-наслідкові зв'язки і взаємозалежності даного економічного процесу;
- в) узагальнення, що лежить в основі певного економічного явища;
- г) немає правильної відповіді.

Тест 9. На відміну від законів природи економічні закони:

- а) носять об'єктивний характер;
- б) носять суб'єктивний характер;
- в) не діють без діяльності людей;
- г) правильні відповіді б) і в).

Тест 10. Меркантилізм виходить з того, що:

- а) сферу виробництва слід обмежити тільки сільським господарством;
- б) торгівля є джерелом багатства;
- в) предметом політекономії є виробничі відносини людей у їх взаємозв'язку з продуктивними силами;
- г) об'єктом досліджень є виробництво незалежно від галузевих особистостей, а також розподіл благ.

Тест 11. Пануючим методом економічних досліджень є:

- а) метод наукової абстракції;
- б) моделювання процесів;
- в) аналіз і синтез;
- г) індукція і дедукція.

Тест 12. Політекономія виконує:

- а) пізнавальну функцію;
- б) практичну функцію;
- в) ідеологічну функцію;
- г) усі ці функції.

Тест 13. За цивілізаційним підходом ми можемо виділити такі типи економічних систем:

- а) аграрну, або традиційну;
- б) індустріальну;
- в) постіндустріальну;
- г) капіталістичну;
- д) правильні відповіді а), б), в).

Тема 2. Товарне виробництво. Товар і гроші

ТЕСТИ

Знайдіть єдину правильну відповідь

Тест 1. Товарне виробництво – це така форма організації суспільного господарства, якій властиві такі риси:

- а) продукти виробляються окремими, відособленими виробниками;
- б) кожний виробник спеціалізується на виробленні одного якого-небудь виду продукту;
- в) обмін продуктами відбувається на ринку;
- г) продукти виробляються і споживаються в межах господарства, що їх виробило;
- д) правильні відповіді а), б), в);
- е) правильні відповіді а), г).

Тест 2. Капіталістичне товарне виробництво характеризується:

- а) відділенням виробника від засобів виробництва;
- б) натуральним обміном;
- в) перетворенням робочої сили в товар;
- г) суспільним поділом праці;
- д) правильні відповіді а), в), г);
- е) правильні відповіді а), б).

Тест 3. Основним протиріччям товарного виробництва є :

- а) протиріччя між простим та капіталістичним товаровиробником;
- б) протиріччя між приватним та суспільним характером праці товаровиробника;
- в) протиріччя між організованими товаровиробниками та неорганізованими покупцями;
- г) протиріччя між споживною вартістю та вартістю.

Тест 4. Споживна вартість – це:

- а) здатність товару задовольняти яку-небудь потребу;
- б) здатність товару у визначених кількісних пропорціях обмінюватися на інші товари;
- в) суспільний носій вартості;
- г) немає правильної відповіді.

Тест 5. Вартість товару – це:

- а) історична категорія, властива товарному виробництву;
- б) суспільна властивість товару;
- в) втілена у товарі абстрактна праця;
- г) втілена у товарі конкретна праця;
- д) правильні відповіді а), в), г);
- е) правильні відповіді а), б), в).

Тест 6. Чим визначається величина вартості товару:

- а) найбільшим робочим часом, витраченим на виробництво товару;
- б) індивідуальним робочим часом, витраченим на виробництво товару;
- в) суспільно необхідним робочим часом;
- г) найменшим робочим часом.

Тест 7. Конкретна праця – це :

- а) праця у визначеній доцільній формі;
- б) праця, результатом якої є споживна вартість;
- в) якісно неоднорідна праця окремих виробників;
- г) витрати фізичної, психічної, розумової енергії;
- д) правильні відповіді а), б), в);
- е) правильні відповіді а), б), г).

Тест 8. Абстрактна праця – це :

- а) праця як витрата енергії у фізіологічному змісті;
- б) форма прояву суспільного характеру праці;
- в) історична категорія, властива товарному виробництву;

- г) якісно неоднорідна праця окремих виробників;
- д) правильні відповіді а), б), в);
- е) правильні відповіді б), в), г).

Тест 9. Суспільно необхідний робочий час – це:

- а) час, витрачений на виробництво товару конкретним виробником;
- б) час, необхідний на відтворення робочої сили;
- в) час, витрачений на виробництво товару окремою групою виробників;
- г) час, витрачений на виробництво товару при суспільно нормальних умовах виробництва, середньої в суспільстві вмілості й інтенсивності праці.

Тест 10. Гроші – це:

- а) знаки вартості, умовні рахункові одиниці;
- б) платіжний засіб, установлений державою;
- в) загальний еквівалент, у споживній вартості якого знаходиться вираження вартості усіх товарів;
- г) засіб, призначений для зручності обміну.

Тест 11. Які функції виконує закон вартості:

- а) розподіл і перерозподіл суспільної праці за галузями і сферами матеріального виробництва;
- б) розвиток продуктивних сил в умовах товарного виробництва;
- в) диференціацію товаровиробників;
- г) правильні відповіді а), б);
- д) правильні відповіді а), б), в).

ЗАДАЧІ

Задача 1. Розрахуйте кількість грошей, необхідних для обігу, якщо сума цін усіх товарів – 200 млрд. дол., сума цін товарів, проданих у кредит – 20 млрд. дол., сума платежів з наступних боргових зобов'язань – 10 млрд. дол., сума взаємопокритих платежів – 10 млрд. дол., а швидкість обігу 1 долара – 3 обороти на рік.

Рішення:

$T_{ц} = 200 \text{ млрд. дол.}$

$T_{к} = 20 \text{ млрд. дол.}$

$P_{с} = 10 \text{ млрд. дол.}$

$P_{вз} = 10 \text{ млрд. дол.}$

$P = 3 \text{ об. на рік}$

$K_{\partial} = ?$

$$K_{\partial} = \frac{T_{ц} - T_{к} + P_{с} - P_{вз}}{n}$$

$$K_{\partial} = (200 - 20 + 10 - 10) / 3 = 60 \text{ млрд. дол.}$$

Задача 2. Індивідуальні затрати на виробництво товару однакової споживної вартості у I групі підприємств дорівнюють 8 годин, у II групі – 10 годин, у III групі – 12 годин. Перша група виробляє 200 одиниць товару, друга група – 800, третя група – 300. Визначте суспільно необхідний час для виробництва одиниці товару.

Рішення:

Відомо, що суспільно необхідний робочий час визначається суспільно нормальними умовами виробництва, тобто такими, за яких виробляється основна маса товарів даного виду. У нашому прикладі, умови виробництва, за яких виробляється 800 одиниць товару, будуть середніми, тобто суспільно нормальними умовами виробництва.

Таким чином, індивідуальний робочий час, що затрачається другою групою виробників на виробництво товару, тобто 10 годин, буде в даному випадку суспільно необхідним робочим часом на виробництво одиниці товару.

Задача 3. Товар А обмінюється на 5 одиниць товару В. Як зміниться мінове відношення, якщо вартість товару В знизиться втричі ?

Задача 4. Товаровиробники А і В виробляють різні споживні вартості, але їх товари мають однакову вартість. Яким стане мінове співвідношення споживних вартостей, якщо вартість товару виробника А збільшиться у 2 рази, а вартість товару виробника В зменшиться у 3 рази?

Задача 5. 1 тонна зерна обмінюється на 200 метрів тканини чи 10 пар взуття. Скільки тканини можна виміняти на 1 пару взуття?

Задача 6. Товар В обмінюється на 10 одиниць товару С. Як зміниться пропорція між ними, коли вартість товару В: 1) зменшиться у два рази; 2) збільшиться у два рази? Як зміниться мінове співвідношення, коли вартість товару С: 1) зменшиться у два рази; 2) збільшиться у 2 рази?

Задача 7. Оптова ціна за 100 літрів нафти – 8 дол., ціна 1 літру бензину – 0,12 дол. Показати мінову вартість 1 тонни бензину, якщо в еквівалентній формі виступає нафта.

Задача 8. Як будуть співвідноситися вартість товару А, створеного ювеліром, і вартість товару В, створеного теслею протягом однакового за тривалістю робочого дня, якщо праця першого втричі складніша ніж праця другого?

Задача 9. Ювелір витрачає на виготовлення персня 10 год. і створює вартість, яка дорівнює 40 дол. Яку вартість створює за такий же час каменяря, якщо вважати, що праця ювеліра у 2 рази складніша, ніж праця каменяря?

Задача 10. За даними таблиці розрахуйте суспільно необхідний час на виготовлення товару.

Групи товаровиробників	Обсяг виробництва (одиниці товару)	Затрати часу на виготовлення одиниці товару
1	200	8
2	800	10
3	400	12

Задача 11. Є три групи підприємств. Індивідуальні затрати робочого часу на виготовлення 10 виробів одного і того ж виду у кожній з груп підприємств складають відповідно 6,5 год., 7 год., 8,1 год. Загальний обсяг виробництва за 8-годинний робочий день для кожної з груп підприємств склав (у тис. одиниць) 120, 540, 180. Визначте величину вартості одиниці товару.

Задача 12. Індивідуальні витрати праці на виробництво певного товару у першій групі товаровиробників – 12 годин, у другій – 17 годин. Суспільно необхідний час – 15,2 години. Яка група виробників при такому співвідношенні індивідуальних і суспільно необхідних затрат буде багатіти, а яка бідніти? Поясніть механізм диференціації виробників.

Задача 13. На виробництво одиниці товару одна група товаровиробників витрачає 10, інша – 12, третя – 14 годин. Визначте суспільно необхідний час виготовлення товару, якщо перша група виробляє 25%, друга – 60%, третя – 15 % усіх товарів.

Задача 14. Протягом 8 годин робочого часу виробник виготовляє 2 вироби. За умови, що одна година робочого дня дорівнює одній годині суспільно необхідної праці, покажіть, яка буде вартість одного виробу, якщо продуктивність праці підвищиться у 2 рази.

Задача 15. За 8 годин робітник виробляє 16 товарів, загальна вартість яких 80 гривень. Скільки буде коштувати вся денна продукція і один товар, якщо: а) продуктивність праці зросте у два рази; б) інтенсивність праці зросте у 1,5 рази?

Задача 16. Товаровиробник виготовляє 40 виробів на місяць, витрачаючи на кожний виріб 5 годин праці. Припустимо, що інтенсивність праці зросла вдвічі. Чи відіб'ється ця зміна на: а) вартості одиниці виробу; б) обсязі виробництва?

Задача 17. Робочий протягом робочого дня, що триває 8 годин, виробляє 8 виробів. Інтенсивність праці зросла на 75 %. Як зміниться число виробів, їхня

вартість і вартість одного виробу за умови, що 1 година робочого дня дорівнює 1,5 години суспільно необхідного часу.

Задача 18. За 10 годин випускається 10 виробів загальною вартістю в 100 дол. Скільки буде коштувати один виріб і вся партія, виготовлена за такий же час, якщо: а) продуктивність суспільної праці збільшиться вдвічі; б) вдвічі зросте середня інтенсивність праці?

Задача 19. Підрахуйте кількість грошей, необхідних для обігу, якщо сума цін усіх товарів – 200 млрд. грн., сума цін товарів, проданих у кредит – 10 млрд. грн., сума платежів з наступних боргових зобов'язань – 4 млрд. грн., сума взаємопокритих платежів (безготівкових платежів) – 2 млрд. грн., а гривня обслуговує за рік у середньому 5 товарних угод.

Задача 20. Визначте суму цін товарів, що реалізується, якщо загальна сума грошей, необхідних з обігу, дорівнює 2250 млн. дол., сума цін товарів, проданих у кредит, складає 900 млн. дол., сума платежів, за якими настав строк, дорівнює 400 млн. дол., сума платежів, які взаємно погашаються, – 2000 млн. дол., а швидкість обігу грошей дорівнює 6.

Задача 21. Маса товарів в обігу оцінюється в 58 млрд. дол. Угоди в кредит складають 13 млрд. дол., термінові платежі – 10,5 млрд. дол., ті, що взаємно погашаються – 4,5 млрд. дол. В обіг випущено 12 млрд. дол. у формі золотих монет. Середня кількість оборотів грошової одиниці – 5. Скільки золота пішло в скарб.

Задача 22. На яку суму можна випускати паперових грошей, щоб не допускати інфляцію, і скільки повноцінних доларів залишиться в обігу, якщо державою випущено 1200 млн. дол., у той час, сума цін проданих товарів дорівнює 42000 млн. дол., сума платежів, за якими настав строк, дорівнює 400 млн. дол., платежі, що взаємно погашаються, складають 200 млн. дол.. Середнє число оборотів 1 долара дорівнює 8. Що відбудеться із паперовими доларами, якщо в обіг надійде 7800 млн. дол.?

Задача 23. Сума цін проданих товарів – 20 млрд. золотих доларів, продано в кредит товарів на суму 200 млн. дол.; сума платежів – 300 млн. дол.; сума платежів, що взаємно погашаються, – 140 млн. дол.; середнє число оборотів долара – 5. Скільки залишиться в обігу золотих доларів, якщо уряд випустить в обіг 1442 млн. паперових доларів?

Тема 3. Капітал та наймана праця

ТЕСТИ

Знайдіть єдину правильну відповідь

Тест 1. Робоча сила перетворюється в товар за таких умов:

- а) власник робочої сили повинен бути вільним особисто;
- б) власник робочої сили повинен володіти професійними навичками;
- в) власник робочої сили не повинен мати засобів виробництва;
- г) повинен існувати клас, спроможний купити робочу силу;
- д) правильні відповіді а), в), г);
- е) правильні відповіді а), б), в).

Тест 2. Споживна вартість товару “робоча сила” – це здатність створити:

- а) споживну вартість;
- б) додаткову вартість;
- в) вартість товару;
- г) засоби виробництва.

Тест 3. Додаткова вартість – це :

- а) вартість, що створена робочою силою понад вартістю товару;
- б) вартість, що створена робочою силою протягом робочого дня;
- в) вартість, що створена робочою силою протягом необхідного робочого часу;
- г) вартість, що створена робочою силою протягом додаткового робочого часу.

Тест 4. Капітал – це:

- а) визначені суспільні відносини;
- б) вартість, що приносить додаткову вартість;
- в) частка необхідного продукту;
- г) правильні відповіді а), б);
- д) правильні відповіді а), б), в).

Тест 5. Постійний капітал – це:

- а) частина капіталу, затрачена на придбання засобів виробництва, і в процесі виробництва не змінюється;

- б) частина капіталу, яка авансується на придбання засобів виробництва, і в процесі виробництва створює додаткову вартість;
- в) частина капіталу, яка авансується на придбання робочої сили, і в процесі виробництва створює додаткову вартість;
- г) частина капіталу, затрачена на придбання робочої сили, і в процесі виробництва не змінюється.

Тест 6. Абсолютна додаткова вартість може бути отримана:

- а) збільшенням додаткового робочого часу за рахунок скорочення необхідного часу;
- б) продовженням робочого дня за межі необхідного робочого часу;
- в) зниженням заробітної плати, яка нижча від вартості робочої сили;
- г) підвищенням продуктивності праці.

Тест 7. Відносна додаткова вартість утримується шляхом:

- а) збільшення додаткового робочого часу за рахунок необхідного робочого часу при незмінній тривалості робочого дня;
- б) подовження робочого дня за межі необхідного робочого часу;
- в) збільшення необхідного робочого часу за рахунок скорочення додаткового робочого часу;
- г) збільшення інтенсивності праці.

Тест 8. Надлишкова додаткова вартість пов'язана із:

- а) зниженням вартості робочої сили;
- б) підвищенням вартості робочої сили;
- в) зростанням продуктивності праці на окремому підприємстві;
- г) зростанням продуктивності праці в цілому в економіці країни.

ЗАДАЧІ

Задача 1. Було авансовано капітал розміром 112 тис дол., постійний капітал склав 62 тис. дол. Коли закінчився рік, капіталіст привласнив 100 тис доларів додаткової вартості. Яка була норма додаткової вартості ?

Рішення:

$K_a = 112 \text{ тис. дол.}$	$m' = \frac{m}{v} * 100\%$
$C = 62 \text{ тис. дол.}$	$V = K_a - C$
$m = 100 \text{ тис. дол.}$	$V = 112 \text{ тис. дол.} - 62 \text{ тис. дол.} = 50 \text{ тис. дол.}$
$m' = ?$	$m' = 100 \text{ тис. дол.} / 50 \text{ тис. дол.} * 100\% = \mathbf{200\%}$

Задача 2. Авансовано 900 тис. дол., у тому числі на засоби виробництва – 780 тис. дол. До виробництва залучено 400 найманих робітників. Визначте масу знову створеної вартості, яка є результатом праці одного робітника, якщо відомо, що норма додаткової вартості – 200 %.

Рішення:

$K_a = 900$ тис. дол.	$m = \frac{m' \times V}{100\%}$ $V = (K_a - C)/L$ $V = (900 \text{ тис. дол.} - 780 \text{ тис. дол.})/400 = 300 \text{ дол. на } 1$
$C = 780$ тис. дол.	
$L = 400$ чел.	
$m' = 200\%$	
$V + m$ (на одного робітника) = ?	
	$m = 200\% \times 300 / 100\% = 600 \text{ дол. на } 1 \text{ роб.}$ $(V + m) \text{ (на одного робітника)} = 300 \text{ дол. на } 1 \text{ роб.} + 600 \text{ дол. на } 1 \text{ роб.} = 900 \text{ дол. на } 1 \text{ роб.}$

Задача 3. Норма додаткової вартості – 200%. Величина змінного капіталу – 10 млн. дол. Розрахуйте масу додаткової вартості.

Задача 4. Було авансовано капітал – 300 тис. дол., у його складі – постійний капітал – 180 тис. дол. Норма додаткової вартості – 200%. Розрахуйте масу додаткової вартості.

Задача 5. Робочий день – 8 годин. Денна вартість робочої сили – 20 дол. Додаткова вартість – 60 дол. Розрахуйте додатковий і необхідний робочий час та норму додаткової вартості.

Задача 6. Робочий день – 10 годин, додатковий час – 4 години. Обчислити змінення норми додаткової вартості при зростанні робочого дня до 12 годин. У чому суть методу виробництва абсолютної додаткової вартості?

Задача 7. Денна вартість робочої сили – 6 дол., додаткова вартість – 18 дол. Визначити необхідний та додатковий час при 8-ми годинному робочому дні. Що таке необхідна та додаткова праця ?

Задача 8. При 100 % ступені експлуатації, 8-ми годинному робочому дні робочий створював для капіталіста протягом дня 6 доларів додаткової вартості. Яку масу додаткової вартості створить робочий за день за умови, що капіталіст збільшив робочий день на 2 години.

Задача 9. На виробництво товару затрачено 8 доларів постійного капіталу та 2 дол. змінного капіталу. Норма додаткової вартості складає 300%. Визначте вартість даного товару.

Задача 10. На одному підприємстві робітники працюють 9 годин, із яких 3 години потрібні для компенсації вартості робочої сили. Розрахуйте норму додаткової вартості на даному підприємстві.

Задача 11. Визначити величину додаткової вартості, створеної одним робітником за таких умов: робочий день складає 10 годин, денна вартість робочої сили дорівнює 2 дол., робітник протягом однієї години створює нову вартість у розмірі 0,6 дол.

Задача 12. Протягом однієї години праці робітник створює нову вартість розміром 5 дол., норма додаткової вартості – 300%. Денна вартість робочої сили одного робітника – 10 дол. Визначте загальну тривалість робочого дня.

Задача 13. Вироблено продукції на суму 1200 млрд. дол. Вартість спожитих у процесі виробництва засобів виробництва – 670 млрд. дол., додаткова вартість – 400 млрд. дол. Чому дорівнює знов створена вартість?

Задача 14. У процесі виробництва продукції знос обладнання та машин склав 100 тис. гр. од., затрати на сировину, матеріали – 300 тис. гр. од. Визначте затрати на змінний капітал, якщо відомо, що вартість продукції – 1 млн. гр. од., а норма додаткової вартості – 200%.

Задача 15. Спочатку робочий день складав 10 годин, причому додатковий час на 1 годину більший від необхідного часу. Припустимо, що 1 година праці створює вартість у 2 долари. Капіталісту вдалося за рахунок продовження робочого часу одержати додатково 6 доларів. На скільки процентів зросла норма додаткової вартості?

Задача 16. Припустимо, що вартість продукції, виробленої на капіталістичному підприємстві дорівнює 100 тис. дол. При цьому на сировину, допоміжні матеріали та паливо капіталіст витратив 55 тис. дол. Вартість зношених у процесі виробництва знарядь праці складає 15 тис. дол. Робочим у вигляді заробітної платні сплачено 10 тис. дол. Необхідно обчислити норму додаткової вартості.

Задача 17. На один автомобіль корпорації “Дженерал моторс” у 1957 році затрачалося матеріалів на суму 950 дол., амортизація та накладні витрати склали 550 дол., зарплата робітників – 400 дол. У кожному автомобілі втілено нову вартість у розмірі приблизно 765 дол. Яка питома вага додаткової вартості в загальній вартості автомобіля ?

Задача 18. На підприємстві А, де існує середня для галузі продуктивність праці, протягом 1 години робочого дня виготовляється 1000 виробів, з яких 500 йде на

компенсацію вартості робочої сили. На підприємстві В у тій же галузі в результаті застосування нової техніки за інших рівних умов – продуктивність праці у 2 рази вища за середню. Визначте надлишковий додатковий час.

Задача 19. Ткач, що працював раніше на шести верстатах, одержував 150 гр. од. на годину. Тепер він працює на 10 верстатах і одержує 170 гр. од. на годину. Яку суму додаткової вартості приносить додатково один ткач за кожний час праці внаслідок підвищення інтенсивності?

Задача 20. Припустімо, що за одну годину створюється вартість у 2 долари. Денна вартість робочої сили в результаті підвищення продуктивності праці знизилася з 10 до 8 доларів. Визначити необхідний робочий час після підвищення виробництва праці.

Задача 21. Тривалість робочого дня – 8 годин, норма додаткової вартості – 100%, один робітник за день створює капіталісту 6 дол. додаткової вартості. Яку масу додаткової вартості буде виробляти за день робітник за умови, що продуктивність праці в галузях, що виробляють предмети споживання для робітників, підвищиться на 25% ?

Задача 22. Робочий день – 8 годин. Норма додаткової вартості – 100%. Вартість предметів споживання в результаті зростання продуктивності суспільної праці зменшилася удвічі. Як змінився ступінь експлуатації робітничого класу ?

Задача 23. На підприємстві працює 100 робітників. Кожен з них протягом дня створює вартість, що дорівнює 40 дол. Вартість робочої сили – 10 дол. Яку додаткову вартість щодня отримує капіталіст?

Задача 24. Денна вартість робочої сили – 10 дол., перенесена вартість – 60 дол., знов створена робітником вартість за 1 годину праці – 4 дол. Робочий день робітника – 8 годин. Визначити: а) вартість продукту, створеного робітником за день; б) додаткову вартість.

Задача 25. Авансований капітал дорівнює 1000 дол., у тому числі постійний капітал – 800 дол.; робочий день – 10 годин; вартість, що створюється абстрактною працею протягом однієї години, дорівнює 50 центів, денна вартість робочої сили – 2 долари. Визначте масу додаткової вартості, створеної на даному підприємстві.

Задача 26. Авансований капітал дорівнює 75 тис. дол. На придбання засобів виробництва затрачено 35 тис. дол., найнято 8 найманих робітників, норма додаткової вартості на підприємстві – 300%. Яку вартість створює один робітник ?

Задача 27. У промисловості Японії у 1960 році норма додаткової вартості складала 300%. Робочий тиждень – 50,2 години. Який час протягом тижня робітник працював на капіталіста?

Задача 28. Знов створена вартість – 262 млн. дол., витрати на оплату робочої сили – 63 млн. дол., через 4 роки відповідні показники становили: 314 млн. та 72 млн. дол.. Як змінилася маса і норма додаткової вартості?

Задача 29. На вироблення одного виробу в середньому по галузі А витрачається сировини та матеріалів на суму 100 дол., ринкова ціна виробу – 180 дол., при цьому капіталісти отримують 60 дол. додаткової вартості на кожному виробі. Припустимо, що один капіталіст удосконалив технологію виробництва й у нього витрати сировини та матеріалів у розрахунку на виріб скоротилися на 10 %. Інші умови виробництва і ринкова ціна залишилися незмінними. Визначте величину надлишкової додаткової вартості в одному виробі в останньому випадку.

Тема 4. Заробітна плата

ТЕСТИ

Знайдіть єдину правильну відповідь

Тест 1. Сутність заробітної плати в тому, що вона – є:

- а) перетворена форма вартості та ціни товару робоча сила;
- б) вартість і ціна праці;
- в) сума грошей, яку робітник отримує за свою працю;
- г) оплата праці відповідно до її кількості та якості.

Тест 2. Реальна заробітна плата визначається:

- а) потребами робітника та членів його родини;
- б) рівнем цін на товари та послуги;
- в) сумою грошей, що одержує робітник на підприємстві;
- г) правильні відповіді а), б);
- д) правильні відповіді б), в).

Тест 3. Реальна заробітна плата реагує:

- а) на зміни номінальної заробітної плати;
- б) на зміни цін та тарифів;
- в) на зміни смаків та звичок покупців;

- г) на зміни податків;
- д) правильні відповіді а), б), г);
- е) правильні відповіді б), в).

Тест 4. Про зростання рівня життя свідчить:

- а) зростання номінальної заробітної плати;
- б) зростання реальної заробітної плати;
- в) стабільність податків;
- г) незмінність цін.

Тест 5 Якщо номінальна заробітна плата зросла на 5%, а ціни зросли на 10%, реальна заробітна плата:

- а) збільшилась;
- б) зменшилась;
- в) не змінилась;
- г) і реальна і номінальна збільшилась.

ЗАДАЧІ

Задача 1. Найманий робітник створив своєю працею нову вартість – 300 дол. Норма додаткової вартості – 200%. Яка величина заробітної плати робітника?

Рішення:

$V + m = 300 \text{ дол.}$ $m' = 200\%$ $V = ?$	$m' = \frac{m}{v} * 100\%$ $200\% = m/V * 100\%$ $m = 2V$ $V + 2V = 300$ $V = 100 \text{ дол.}$
--	---

Задача 2. При 8 годинному робочому дні заробітна плата робітника дорівнює 20 дол. Як зміниться “ціна праці”, якщо розмір заробітної плати залишиться попереднім, а робочий день збільшиться на 2 години?

Задача 3. Тривалість робочого дня – 10 годин. Денна вартість робочої сили – 5 дол. Як зміниться “ціна праці”, якщо тривалість робочого дня збільшиться на 2 години, денна вартість робочої сили підвищиться на 20 центів?

Задача 4. Визначте розмір денної заробітної плати робітника, якщо його працею протягом 8 годин створювалася вартість, що дорівнює 48 доларів, а робочий день поділяється на необхідний і додатковий час у співвідношенні 0,8:1,2.

Задача 5. “Ціна праці” зросла з 1 дол. до 1,3 дол., а робочий тиждень у зв'язку з безробіттям скоротився з 45 годин до 30 годин. Як змінюється тижневий заробіток робітника?

Задача 6. В Англії в 1993 р. порівняно із 1992 р. номінальна заробітна плата збільшилася на 5,4 %, реальна – знизилася на 4,7 %. Як змінилася вартість життя?

Задача 7. Припустимо, що заробітна плата робітника за 8-ми годинний робочий день – 20 гр. од. Якою буде розцінка на одиницю продукції, якщо робітника переведуть на відрядну оплату, за умови, що норма виробітку – 100 виробів? Чому відрядна заробітна плата є перетвореною формою погодинної?

Задача 8. Норма часу на виконання завдання встановлена у 100 годин, а годинна ставка складає 0,6 дол. За системою Хелси робітнику, крім погодинної ставки, сплачують “премію” за заощаджений час у розмірі 30 %, годинної ставки. Припустимо, робітник виконав завдання за 80 годин. Як змінилася “ціна праці” внаслідок інтенсифікації?

Задача 9. До введення на підприємстві системи Тейлора робітник відточував за 10-годинний робочий день 5 циліндрів і одержував за прямою відрядною системою 50 центів за кожний циліндр. Тейлор установив норму – 10 циліндрів на день по 35 центів за циліндр за умови виконання норми і 25 центів у випадку невиконання її. Як змінилася інтенсивність праці робітника за умови виконання нової норми?

Задача 10. До введення системи Тейлора робітник виготовляв по 10 деталей і заробляв по 4 долари на день. Після введення цієї системи – відповідно 20 деталей і 5 дол. Підрахуйте економію витрат капіталіста на виробництво однієї деталі.

Задача 11. На кожні 100 грошових одиниць, створеної вартості виробники одержують 20. Як зміниться співвідношення часток робітників і капіталістів при розподілі створеної вартості, якщо:

а) гроші знеціняться у 2 рази, а номінальна заробітна плата залишиться незмінною;

б) гроші знеціняться у 2 рази, а номінальна заробітна плата зросте на 50%. Який вплив інфляції на перерозподіл знову створеної вартості між робітниками та капіталістами?

Задача 12. Денна вартість робочої сили – 12 дол., робочий день – 6 годин, денна заробітна плата дорівнювала 12 дол. Капіталіст знизив “ціну праці” на 20%. Скільки годин треба працювати, щоб одержати 12 дол. на день?

Задача 13. На скільки збільшиться маса додаткової вартості, яку привласнює капіталіст протягом години, за умови збільшення годинної заробітної плати робітника з 0,65 дол. до 2,05 дол. та відповідного зростання норми додаткової вартості зі 100% до 200%.

Задача 14. Тривалість робочого часу – 8 годин. Норма додаткової вартості – 100%. Один робітник на день створює капіталісту 6 дол. додаткової вартості. Яку масу додаткової вартості буде виробляти на день робітник за умови, що продуктивність праці в галузях, що випускають предмети споживання для робітників, підвищиться на 25%.

Задача 15. Якщо робочий день має тривалість 8 годин, заробітна плата складає 20 дол. Які зміни відбуваються з “ціною праці”, якщо:

- а) розмір заробітної плати залишиться тим самим, а робочий день збільшиться на 2 години;
- б) розмір заробітної плати збільшиться в 1.5 рази, а тривалість робочого дня – на 4 години?

Тема 5. Відтворення індивідуального капіталу

ТЕСТИ

Знайдіть єдину правильну відповідь

Тест 1. Джерелом нагромадження капіталу є:

- а) додаткова вартість;
- б) заробітна плата;
- в) постійний капітал;
- г) амортизаційний фонд.

Тест 2. Органічна будова капіталісту відбиває:

- а) зміни у вартісній будові капіталу, викликані змінами в технічній будові капіталу;
- б) зміни у вартісній будові капіталу, викликані зміною вартості робочої сили;
- в) зміни у вартісній будові капіталу, викликані зміною вартості засобів виробництва;
- г) зміни в технічній будові капіталу, викликані змінами вартісної будови.

Тест 3. Технічна будова капіталу відбиває:

- а) стан технічного розвитку підприємства;
- б) витрати капіталу на придбання засобів виробництва;

- в) співвідношення між кількістю засобів виробництва та кількістю робочої сили, яка необхідна, щоб привести ці засоби виробництва в дію;
- г) співвідношення між вартістю засобів виробництва та вартістю робочої сили, яка необхідна щоб привести ці засоби виробництва в дію.

Тест 4. До чинників, які визначають розміри нагромадження капіталу належить:

- а) норма додаткової вартості;
- б) маса додаткової вартості;
- в) продуктивність праці;
- г) величина заробітної плати;
- д) правильні відповіді а), б), в);
- е) правильні відповіді в), г).

Тест 5. Нагромадження капіталу – це:

- а) процес зворотного перетворення додаткової вартості в капітал;
- б) накопичення грошей підприємцем на рахунку в банку;
- в) використання додаткової вартості в якості капіталу;
- г) правильні відповіді а), в);
- д) правильні відповіді б), в).

Тест 6. Яке з цих положень характеризує органічну будову капіталу:

- а) співвідношення постійного та змінного капіталів;
- б) співвідношення між масою використаних засобів виробництва та кількістю праці, необхідної для її використання;
- в) співвідношення між працею, втіленою в речі та живою працею;
- г) співвідношення між постійною та змінною частками капіталів, яке відбиває технічну будову капіталу.

ЗАДАЧІ

Задача 1. Авансований капітал – 10 млн. дол., змінний капітал – 1 млн. дол., норма додаткової вартості – 200%, норма нагромадження – 25%. Визначте розміри капіталу на другий рік.

Рішення:

$$K_a = 10 \text{ млн. дол.}$$

$$V = 1 \text{ млн. дол.}$$

$$m' = 200\%$$

$$m = \frac{m' \times V}{100\%}$$

$$m = (200\% \times 1 \text{ млн. дол.}) / 100\% = 2 \text{ млн. дол.}$$

$m_n' = 25\%$	$m_n = m \times m_n' / 100\%$
$K_{\text{на второй год}} = ?$	$m_n = 2 \text{ млн. дол.} \times 25\% = 500 \text{ тис. дол.}$
	$K_{\text{на второй год}} = K_a + m_n$
	$K_{\text{на второй год}} = 10 \text{ млн. дол.} + 500 \text{ тис. дол.} = 10,5 \text{ млн. дол.}$

Задача 2. Авансований капітал – 100 тис. дол., органічна будова капіталу – 4:1, норма додаткової вартості – 100%. Капіталізується 50 % додаткової вартості. Визначте як зросте маса додаткової вартості, яка нагромаджується, якщо норма додаткової вартості зросте до 300 %.

Рішення:

$K_a = 10 \text{ тис. дол.}$	$\Delta m_n = m_{n2} - m_{n1}$
$C/V = 4:1$	$m_n = m \times m_n' / 100\%$
$m_{n1}' = 100\%$	$m = \frac{m' \times V}{100\%}$
$m_n' = 50\%$	$V = \frac{K_a}{4+1} = 10 \text{ тис. дол.} / 5 = 2 \text{ тис. дол.}$
$m_{n2}' = 300\%$	$m_{n1} = 100\% \times 2 \text{ тис. дол.} / 100\% = 2 \text{ тис. дол.}$
$\Delta m_n = ?$	$m_{n1} = 2 \text{ тис. дол.} \times 50\% = 1 \text{ тис. дол.}$
	$m_{n2} = 300\% \times 2 \text{ тис. дол.} / 100\% = 6 \text{ тис. дол.}$
	$m_{n2} = 6 \text{ тис. дол.} \times 50\% = 3 \text{ тис. дол.}$
	$\Delta m_n = 3 \text{ тис. дол.} - 1 \text{ тис. дол.} = 2 \text{ тис. дол.} - \text{зросте на } 2 \text{ тис. дол.}$

Задача 3. Додаткова вартість – 210 тис. дол. Власник виділяє до фонду споживання 105 тис. дол.. Визначте норму нагромадження.

Задача 4. Авансований капітал – 100 тис. дол., у тому числі постійний капітал – 80 тис. дол., норма додаткової вартості – 50 %. Визначте розміри нагромадження, якщо 40% додаткової вартості власник капіталу споживає

Задача 5. Авансований капітал – 150 тис. дол. Органічна будова капіталу – 2:1. Якою буде потреба в робочій силі, якщо органічна будова капіталу зросте в 2 рази ?

Задача 6. Авансований капітал – 100 тис. дол., норма додаткової вартості – 200%, органічна будова капіталу – 3:1. Визначте розміри нагромадження, якщо 40% додаткової вартості власник капіталу споживає.

Задача 7. Авансований капітал – 100 тис. дол.. Постійний капітал – 50 тис. дол. Норма додаткової вартості – 50%. Власник виділяє до фонду нагромадження 5 тис. дол. Визначте норму нагромадження.

Задача 8. Вартість авансованого капіталу $800c + 200v$; норма додаткової вартості – 200%. Додаткова вартість розпадається на капітал і доход у співвідношенні 1:3. Як зміниться величина нагромадження, якщо норма додаткової вартості – 300% ?

Задача 9. Авансований капітал – 45 тис. дол. Норма додаткової вартості – 100 тис. дол. Органічна будова капіталу – 2:1. Через скільки років в умовах простого відтворення авансований капітал перетвориться в капіталізовану додаткову вартість ?

Задача 10. Авансований капітал – 100 тис. дол. Органічна будова капіталу – 4:1. Норма додаткової вартості – 100 %, доход – 40%. Визначте розміри нагромадження, якщо розміри капіталу збільшаться в 2 рази.

Задача 11. В перше підприємство авансований капітал в 100 млн. дол., в друге – 25 млн. дол., норма додаткової вартості – 300%, органічна будова капіталу – 4:1, норма нагромадження – 15%. Який з капіталів і чому зросте швидше ?

Задача 12. Авансований капітал – 1 млн. дол., в тому числі 800 тис. дол. – постійний капітал, норма додаткової вартості – 200%. Визначте розміри нагромадження через 2 роки, якщо на зріст виробництва використовується четверта частина додаткової вартості.

Задача 13. Авансований капітал рівний 10 млн. дол. виріс в три рази в результаті нагромадження. Органічна будова капіталу зросла з 4:1 до 9:1. У який пропорції зріс постійний та змінний капітал.

Задача 14. Авансований капітал – 600 тис. дол., органічна будова капіталу – 4:1; норма додаткової вартості – 100%. Через скільки років в умовах простого відтворення цей капітал перетвориться в капіталізовану додаткову вартість ?

Задача 15. Авансований капітал – 60 тис. дол. Органічна будова капіталу – 1:1. В результаті нагромадження капіталу його розміри збільшились до 180 тис. дол., а органічна будова до 4:1. Визначте розміри постійного та змінного капіталу.

Задача 16. Авансований капітал – 100 тис. дол. Норма додаткової вартості – 200 % Органічна будова капіталу – 3:1. Визначте розміри нагромадження капіталу, якщо 50% додаткової вартості капіталіст використає на споживання.

Задача 17. Авансований капітал – 90 тис. дол., органічна будова капіталу – 2:1, норма додаткової вартості – 100%. Нагромадження капіталу – 50%. Яким буде нагромадження капіталу, якщо норма додаткової вартості зросте до 200% ?

Задача 18. Вартість засобів праці дорівнює 60 млн. дол., вартість сировини, пального, матеріалів – 200 млн. дол., заробітна платня – 20 млн. дол. Визначте органічну будову капіталу?

Задача 19. Капітал, рівний 1 млн. дол. подвоївся через 10 років. За цей період середньорічна додаткова вартість склала 150 тис. дол. В якій пропорції вона розпадається на частину, що споживається та нагромаджується? Що таке нагромадження капіталу ?

Задача 20. На організацію підприємства авансовано 100 тис. дол. Щорічно додаткова вартість рівна 10 тис. дол. використовується на особисті потреби. Через скільки років авансована сума перетвориться на капіталізовану додаткову вартість?

Задача 21. Авансований капітал $20c+10v$. Його розміри зросли в результаті нагромадження в 3 рази, органічна будова капіталу зросла до 4:1. Порівняйте зростання попиту на робочу силу з зростанням розміру капіталу. Чому нагромадження капіталу приводить до відносного скорочення попиту на працю? Чому він є відносним ?

Задача 22. Попередньо авансований капітал дорівнює 10 млн. дол., у тому числі змінний капітал – 1 млн. дол., норма додаткової вартості – 200%. Норма нагромадження – 25 %. Визначте розміри капіталу на другий рік. У чому суть нагромадження капіталу і що є його джерелом?

Задача 23. Авансований капітал – 10 млн. дол. Органічна будова капіталу – 9:1, норма додаткової вартості – 200%. Визначте величину створеного продукту на початок другого і третього років:

- а) в умовах простого відтворення;
- б) в умовах розширеного відтворення, якщо половина додаткової вартості нагромаджується.

Задача 25. Авансований капітал – 1 млн. дол., у тому числі постійний капітал – 800 тис. дол. Норма додаткової вартості – 200%. Визначте величину капіталу через 2 роки:

- а) при простому відтворенні;
- б) при розширеному відтворенні, якщо нагромаджується $\frac{1}{4}$ додаткової вартості. В чому відмінність капіталістичного простого і розширеного відтворення?

Тема 6. Обіг індивідуального капіталу

ТЕСТИ

Знайдіть єдину правильну відповідь

Тест 1. Сутність кругообороту капіталу – це:

- а) послідовне проходження капіталу через три стадії;
- б) послідовне проходження та перетворення капіталу з грошової форми в виробничу та з виробничої в товарну;
- в) це послідовне проходження капіталу через три стадії та прийняття та скидання їм трьох форм;
- г) правильні відповіді а), б);
- д) правильні відповіді а), б), в).

Тест 2. Поділ капіталу на основний та оборотний відноситься до:

- а) продуктивної форми капіталу;
- б) грошового капіталу;
- в) товарного капіталу;
- г) капіталу, що знаходиться у сфері обігу.
- д) правильні відповіді а), б), в);
- є) правильні відповіді б), в).

Тест 3. Оборот капіталу – це:

- а) кругооборот грошового капіталу;
- б) кругооборот, що постійно повторюється;
- в) кругооборот товарного капіталу;
- г) кругооборот виробничого капіталу;
- д) правильні відповіді а), б);
- є) правильні відповіді а), в).

Тест 4. Амортизаційний фонд – це:

- а) фонд відшкодування вартості основного капіталу.
- б) фонд відшкодування вартості змінного капіталу.
- в) фонд відшкодування вартості оборотного капіталу.
- г) джерело створення нової вартості.

Тест 5. Витрати обігу – це:

- а) витрати торгових капіталістів, які обумовлені обігом товарів;
- б) витрати, пов'язані з транспортуванням товарів від місця їх виробництва до ринків;
- в) витрати на збереження товарних запасів, їх сортування та пакування;

- г) витрати на купівлю товарів у промислових капіталістів;
- д) правильні відповіді а), б), в);
- е) правильні відповіді б), в); г).

Тест 6. Моральне зношення елементів основного капіталу характеризується:

- а) утратою елементами основного капіталу своєї споживної вартості;
- б) неможливістю використання основного капіталу за призначенням;
- в) знеціненням елементів основного капіталу внаслідок дії НТП;
- г) недосконалістю наявної технології.

Тест 7. Політика прискореної амортизації запроваджується з метою:

- а) забезпечити підприємцям високий рівень доходу;
- б) скоротити строки використання основного капіталу;
- в) скоротити витрати від морального зношення основного капіталу;
- г) сприяти зростанню темпів НТП.
- д) правильні відповіді а), б), в);
- е) правильні відповіді б), в); г).

Тест 8. На швидкість обороту капіталу впливає:

- а) вартість робочої сили;
- б) органічна будова капіталу;
- в) науково-технічний прогрес;
- г) скорочення часу виробництва.
- д) правильні відповіді а), в), г);
- е) правильні відповіді б), в); г).

Тест 9. Час виробництва включає:

- а) робочий період;
- б) час діяння на предмет праці сил природи;
- в) час, коли предмети праці знаходяться на складі виробничого підприємства у вигляді товарних запасів;
- г) час, коли товар знаходиться на складі торгового підприємства у вигляді товарних запасів.
- д) правильні відповіді а), б), в);
- е) правильні відповіді б), в).

ЗАДАЧІ

Задача 1. Основний капітал – 12 млн. дол., оборотний капітал – 8 млн. дол., змінний капітал – 2 млн. дол. Визначте загальну масу авансованого капіталу та його органічну будову.

Рішення:

$K_{осн} = 12 \text{ млн. дол.}$	$K_a = K_{осн} + K_{об}$
$K_{об} = 8 \text{ млн. дол.}$	$K_a = 12 \text{ млн. дол.} + 8 \text{ млн. дол.} = \mathbf{20 \text{ млн. дол.}}$
$V = 2 \text{ млн. дол.}$	$C/V =$
$K_a = ?$	$\frac{C}{V} = \frac{K_{осн} - V}{V}$
$\frac{C}{V} = ?$	$\frac{C}{V} = \frac{12 - 2}{2} = \frac{5}{1}$

Задача 2. В обробній промисловості норма додаткової вартості склала 35%. Знайдіть річну масу та норму додаткової вартості, якщо змінний капітал рівний 200 тис. грошових одиниць обертається 3 рази на рік.

Рішення:

$m' = 35\%$	$M = m' \times V \times n_c / 100\%$
$V = 200 \text{ тис. гр. е.}$	$M = 35\% \times 200 \times 3 / 100\% = \mathbf{210 \text{ тис. гр. од.}}$
$n_c = 3 \text{ рази на рік}$	$M' = M / V \times 100\%$
$M = ?$	$M' = 210 \text{ тис. гр. од.} / 200 \text{ тис. гр. од.} \times 100\% = \mathbf{105\%}$
$M' = ?$	

Задача 3. Вартість основного капіталу разом з витратами на капітальний ремонт дорівнює 40 тис. дол. Загальний строк служби основного капіталу – 10 років. Визначте амортизаційний фонд до кінця 8-го року. Що є джерелом і в чому призначення фонду амортизації?

Задача 4. Вартість верстата – 8000 гр. од., термін його використання – 10 років. Визначте його остаточну вартість через 6 років використання. Як називається фонд, що використовується для проведення капітального ремонту та реновації техніки?

Задача 5. Вартість виробничих будівель дорівнює 30 млн. гр. од., машин і устаткування – 25 млн. гр. од. Амортизація будівель відбудеться за 40 років, машин та устаткування – за 10 років. Знайдіть час обороту капіталу, в чому особливості його обороту?

Задача 6. Авансований капітал – 8000 дол., органічна будова капіталу – 8:1, вартість предметів праці – 3000 дол., норма додаткової вартості – 100 %. Термін використання основного капіталу – 10 років. Визначити: основний та оборотний капітал, перенесену вартість, амортизаційний фонд на початок 4-го року і вартість створеного продукту.

Задача 7. Основний капітал дорівнює 15 млн. дол., оборотний капітал – 5 млн. дол., змінний капітал – 2 млн. дол. Визначте загальну масу авансованого капіталу і його органічну будову. В чому різниця між оборотним та змінним капіталом?

Задача 8. Виробничий цикл продовжується протягом 6 місяців. Для його забезпечення авансується 90 тис. гр. од. на закупку сировини і матеріалів, і 15 тис. гр. од. – на паливо і електроенергію. Заробітна плата виділяється кожного місяця по 10 тис. гр. од. Визначте величину оборотного капіталу і число його оборотів протягом року.

Задача 9. Підприємець установив 30 верстатів по 15 тис. дол. Термін їх використання – 10 років, але через 6 років вони морально застаріли. Вартість нових верстатів подібного призначення зменшилась у 2 рази. Визначте суму витрат від морального зношення. Які види морального зношення вам відомі?

Задача 10. Вартість засобів праці дорівнює 6 тис. гр. од., предметів праці – 3 тис. гр. од., робочою сили – 3 тис. гр. од. Норма додаткової вартості – 200%. Термін використання основного капіталу – 10 років. Визначте: основний та оборотний капітал, перенесену вартість та вартість створеного продукту.

Задача 11. На зведення виробничих будівель авансовано – 80 млн. дол., на купівлю машин, верстатів, обладнання – 120 млн. дол., на придбання сировини – 20 млн. дол., на паливо та допоміжні матеріали – 15 млн. дол., на купівлю робочої сили – 40 млн. дол. Визначте вартість постійного та змінного капіталу, основного та оборотного. Що лежить в основі розподілу капіталу на постійний та змінний, основний та оборотний?

Задача 12. Авансований капітал – 3 млн. дол., органічна будова капіталу – 2:1. Річна кількість оборотів змінного капіталу – 2. Маса додаткової вартості за 1 оборот – 2 млн. дол. Визначте річну норму додаткової вартості.

Задача 13. Власник використовує 15 машин. Вартість кожної з них – 25 тис. дол., час використання – 10 років. Через 2 роки зросла продуктивність праці та суспільна вартість таких машин знизилась до 15 тис. дол. Визначте основний капітал через 5 років.

Задача 14. Авансований капітал – 3 млн. дол. Органічна будова 2:1. На фабричні будови підприємець витратив 500 тис. дол., на обладнання 1 млн. дол., на сировину та на півфабрикати – 500 тис. дол. Визначте оборотний капітал.

Задача 15. Визначте амортизаційний період, якщо на підприємстві на протязі року використовуються 1000 станків, вартість яких складає 12 млн. дол., норма амортизації – 15%.

Задача 16. Вартість обладнання – 7500 гр. од., строк використання – 15 років. Визначте остаточну вартість через 6 років використання.

Задача 17. Вартість машини – 10 тис. гр. од. Строк використання – 10 років. Через 3 роки її використання вартість таких машин знизилась до 6 тис. гр. од. Визначте збитки від морального зношення.

Задача 18. Робочий період – 40 годин. Час виробництва – 46 годин, час перебування у виробничих запасах у 2 рази більший за час перерв, час обігу в 10 разів більший за час перерв. Визначте час обороту капіталу.

Задача 19. Основний капітал дорівнює 8000 гр. од. та строк його використання – 10 років. Оборотний капітал – 2000 гр. од., кількість його оборотів на рік – 5. Знайдіть оборот капіталу на рік.

Задача 20. Авансований капітал – 2000 гр. од. Норма додаткової вартості – 100%. Органічна будова капіталу – 4:1. Як зміниться додаткова вартість, якщо оборот капіталу зросте з 1 до 2 разів?

Задача 21. Авансований капітал – 200 тис. дол. У тому числі: споруди – 40 тис. дол., обладнання – 100 тис. дол., інструменти – 12 тис. дол. (з них ті, що швидко зношуються – 4 млн. дол.), сировина – 30 тис. дол., паливо та енергія – 8 тис. дол., робоча сила – 10 тис. дол. Визначте постійний та змінний, основний та оборотний капітали. У чому різниця принципу розподілу капіталу на постійний – змінний та основний – оборотний?

Задача 22. Вартість машини дорівнює 5 тис. дол., строк її використання – 8 років. Визначте величину зношення машини за рік та норму амортизації. У чому суть зношення основного капіталу?

Задача 23. Вартість щомісячної продукції підприємства – 500 тис. дол. Знов створена вартість складає 300 тис. дол., додаткова вартість – 200 тис. дол., перенесена вартість засобів праці – 100 тис. дол. Визначте вартість оборотного капіталу в щомісячній продукції підприємства.

Задача 24. Авансований капітал – 3 млн. дол. Органічна будова капіталу – 2:1. Річний оборот змінного капіталу становить 2 рази на рік. Маса додаткової вартості – 2 млн. дол. за 1 оборот. Визначте річну норму додаткової вартості.

Тема 7. Витрати капіталістичного виробництва і прибуток

ТЕСТИ

Знайдіть єдину правильну відповідь

Тест 1. Капіталістичні витрати виробництва – це:

- а) вартість спожитих засобів виробництва при виробництві товару;
- б) частина капіталу, яка витрачається на створення нової вартості;
- в) частина вартості товару, яка показує витрати підприємця на засоби виробництва і робочу силу;
- г) витрати суспільства на виробництво товару.

Тест 2. Прибуток – це:

- а) перетворена форма додаткової вартості;
- б) різниця між виручкою від реалізації товару і вартістю засобів виробництва;
- в) надлишок вартості товару над новою вартістю;
- г) різниця між суспільною та індивідуальною вартістю товару.

Тест 3. На зниження норми прибутку впливає:

- а) економія на постійному капіталі;
- б) уповільнення швидкості обороту капіталу;
- в) зростання розміру авансованого змінного капіталу;
- г) зростання норми додаткової вартості.

Тест 4. Наслідком міжгалузевої конкуренції – є:

- а) встановлення ринкової ціни;
- б) зниження індивідуальних витрат на одиницю товару;
- в) формування суспільної (ринкової) вартості товару;
- г) формування середньої норми прибутку і ціни виробництва.

Тест 5. Умовою утворення середньої норми прибутку є:

- а) зниження індивідуальних затрат на одиницю товару;
- б) встановлення ринкової ціни;
- в) міжгалузева конкуренція і вільний міжгалузевий перелив капіталу;
- г) внутрішньогалузева конкуренція.

ЗАДАЧІ

Задача 1. Вартість вироблених товарів – 200 тис. дол. Капіталістичні витрати виробництва – 160 тис. дол. Визначте норму додаткової вартості та норму прибутку, якщо органічна будова капіталу – 3:1. Прийняти капіталістичні витрати виробництва рівними авансованому капіталу.

Рішення:

$W = 200 \text{ тис. дол.}$ $BB_k = 160 \text{ тис. дол.}$ $\frac{C}{V} = \frac{3}{1}$	$m' = m/V \times 100\%$ $m = W - BB_k$ $m = 200\,000 - 160\,000 = 40 \text{ тис. дол.}$ $V = \frac{BB_k}{3+1} = 160\,000/4 = 40 \text{ тис. дол.}$ $m' = 40\,000/40\,000 \times 100\% = \mathbf{100\%}$ $P' = \frac{m}{K_a} \times 100\%$ $P' = 40 \text{ тис. дол.} / 160 \text{ тис. дол.} \times 100\% = \mathbf{25\%}$
$m' = ?$ $P' = ?$	

Задача 2. Вартість товару дорівнює 300 тис. дол., органічна будова капіталу – 7:1, норма додаткової вартості – 150%. Визначте капіталістичні витрати виробництва.

Рішення:

$W = 300 \text{ тис. дол.}$ $\frac{C}{V} = \frac{7}{1}$ $m' = 150\%$	$BB_k = W - m$ $m = \frac{m' \times V}{100\%}$ $m = 1,5V, \text{ т.к. } m' = 150\%$ $C = 7V, \text{ т.к. } \frac{C}{V} = \frac{7}{1}$ $300\,000 = 7V + V + 1,5V$ $V = 31\,579 \text{ дол.}$ $m = 1,5 \times 31\,579 = 47\,368,5 \text{ дол.}$ $BB_k = 300\,000 - 47\,368,5 = \mathbf{252\,631,5 \text{ дол.}}$
$BB_k = ?$	

Задача 3. Авансований капітал – 60 тис. дол., органічна будова капіталу – 7:3, норма додаткової вартості – 200%. Визначте норму прибутку.

Задача 4. На капіталістичних підприємствах А і В однакові авансовані капітали – 100 млн. дол. Органічна будова капіталу – 4:1 та норма додаткової вартості – 100% теж однакові. Змінний капітал підприємства А здійснює 2 обороти на рік, а підприємства В – 4 обороти на рік. Визначте річну норму прибутку цих підприємств.

Задача 5. Чотири галузі виробництва мають однаковий авансований капітал та однакову норму додаткової вартості – 100%. Але вони мають різну органічну

будову капіталу: I $80c+20v$; II $70c+30v$; III $60c+40v$; IV $50c+50v$. Авансований капітал повністю входить до вартості річного продукту. Визначте середню норму прибутку та ціну виробництва.

Задача 6. Визначте перенесену вартість засобів виробництва протягом 8 годин робочого дня, якщо вартість виробленого товару – 3 тис. дол., капіталістичні витрати виробництва – 2750 дол., створена нова вартість – 500 дол.

Задача 7. Витрати капіталіста на виробництво – 4000 гр. од., середня норма прибутку – 20%. Визначте ціну виробництва.

Задача 8. Вартість товару – 2000 дол., капіталістичні витрати виробництва складають 1500 дол. Визначте норму додаткової вартості та норму прибутку за умови, що капіталістичні витрати виробництва дорівнюють авансованому капіталу.

Задача 9. У трьох галузях виробництва норма додаткової вартості дорівнює 200%. Органічна будова капіталу: $80c + 20v$; $85c + 15v$; $90c + 10v$. Знайдіть середню норму прибутку, та пояснить механізм її утворення. Під впливом якого виду конкуренції він відбувається?

Задача 10. Витрати постійного капіталу – 15 дол., норма додаткової вартості – 150%. Нова вартість – 10 дол. Визначте капіталістичні витрати виробництва та прибуток. Прийняти капіталістичні витрати виробництва рівними авансованому капіталу. Поясніть: чому прибуток є перетворена форма додаткової вартості?

Задача 11. Вартість товару дорівнює 200 тис. дол., змінний капітал – 40 тис. дол., норма додаткової вартості – 150%. Визначте капіталістичні витрати виробництва.

Задача 12. Авансований капітал – 100 тис. дол. Норма прибутку – 10%. Знайдіть масу прибутку. Які фактори її визначають?

Задача 13. Авансований капітал дорівнює $120c+30v$, норма додаткової вартості – 100%. Як зміниться норма прибутку, якщо органічна будова капіталу зросте до 9:1, а норма додаткової вартості до 150%. Як пояснити протилежну тенденцію зміни норми додаткової вартості та норми прибутку?

Задача 14. Постійний капітал дорівнює 6 млн. ф. ст., змінний капітал – 2 млн. ф. ст., додаткова вартість – 3 млн. ф. ст. Визначте норму прибутку. Прийняти капіталістичні витрати виробництва рівними авансованому капіталу.

Задача 15. У трьох галузях виробництва капітал складає: I $70c+30v$; II $80c+20v$; III $90c+10v$. Норма додаткової вартості – 100%. Як зміниться середня норма прибутку, якщо в I галузі норма додаткової вартості зросте в 2 рази?

Задача 16. Капіталістичні витрати виробництва складають 1000 гр. од., в тому числі постійний капітал – 600 гр. од. Норма додаткової вартості – 100%. Якою стане вартість продукції, якщо сировину купили на 100 гр. од. дешевше, заробітну платню підвищили на 15%.

Задача 17. Витрати капіталіста на виробництво продукції складають 3000 дол., середня норма прибутку – 15%. Визначте ціну виробництва.

Задача 18. В обробній промисловості капітал склав 500 млрд. дол., $c:v=4:1$, $m'=200\%$. Через 10 років капітал в обробній промисловості зріс до 800 млрд. дол. Органічна будова капіталу зросла до 7:1, норма додаткової вартості через зростання продуктивності праці склала 300 %. Як науково-технічний прогрес вплинув на масу прибутку та середню норму прибутку?

Задача 19. Капіталістичні витрати виробництва за рік складають 900 тис. дол., в тому числі змінний капітал – 50 тис. дол., норма додаткової вартості – 300%. Постійний капітал обертається за 6 років, змінний капітал – 1 раз на рік. Визначте норму прибутку.

Задача 20. На виробництво товару витрачено 100 гр. од. постійного капіталу. В цьому товарі маса додаткової вартості складає 120 гр. од. при нормі додаткової вартості – 300%. Визначте капіталістичні витрати виробництва на цей товар.

Задача 21. На підприємстві на виробництво одиниці товару витрачається 10 дол. постійного капіталу. Додаткова вартість в одиниці цього товару складає 12 дол. Норма додаткової вартості на підприємстві – 200%. Визначте капіталістичні витрати на одиницю товару.

Задача 22. Авансовано два однакових капітали $340c+120v$, норма додаткової вартості – 200%. Однакова органічна будова капіталу. На I підприємстві змінний капітал робить 1 оборот на рік, на II-му – 3 обороти на рік. Визначте норму прибутку. Прийняти капіталістичні витрати виробництва рівними авансованому капіталу.

Задача 23. На виробництво товару витрачено 15 дол. постійного капіталу і 5 дол. змінного капіталу. Норма додаткової вартості товару дорівнює 200%. Визначте вартість товару. В чому різниця між вартістю та капіталістичними витратами виробництва.

Задача 24. Вартість товару складає 1500 гр. од., капіталістичні витрати виробництва – 1000 гр. од., у тому числі перенесена вартість – 800 гр. од. Визначте норму прибутку. Прийняти капіталістичні витрати виробництва рівними авансованому капіталу. Що відображає ця економічна категорія?

Тема 8. Торговий капітал і торговий прибуток

ТЕСТИ

Знайдіть єдину правильну відповідь

Тест 1. Торговий капітал – це:

- а) відокремлена частина промислового капіталу;
- б) капітал, який, функціонує в сфері обігу;
- в) капітал, який приносить його власнику торговий прибуток;
- г) правильні відповіді а), б), в);
- д) правильні відповіді б), в).

Тест 2. Що є джерелом торгового прибутку?

- а) частина додаткової вартості створена у матеріальному виробництві;
- б) торгова націнка;
- в) різниця між вартістю товару та ціною виробництва;
- г) правильні відповіді а), б);
- д) правильні відповіді б), в).

Тест 3. До складу яких витрат можна віднести амортизацію касових апаратів у торгівлі?

- а) чистих витрат обігу;
- б) додаткових витрат обігу;
- в) ці витрати не включаються до складу витрат обігу;
- г) до витрат виробництва.

Тест 8. Яку участь бере торговий капітал в утворенні середньої норми прибутку?

- а) знижує середню норму прибутку;
- б) підвищує середню норму прибутку;
- в) середня норма прибутку не змінюється;
- г) не бере участі.

Тест 9. Можливість відокремлення торгового капіталу з кругообігу промислового капіталу та перетворення його в торговий капітал виникає тому, що:

- а) торговий капітал спеціалізується на торгівлі та зменшує витрати на реалізацію товарів;
- б) усі функціональні форми капіталу здійснюють свій самостійний кругообіг;
- в) прискорюється обіг промислового капіталу;
- г) правильні відповіді а), б), в);
- д) правильні відповіді а), б).

ЗАДАЧІ

Задача 1. Промисловий капіталіст витратив на виробництво товару 1000 дол. Торговий капіталіст на їх реалізацію – 150 дол. Органічна будова капіталу – 4:1. Норма додаткової вартості – 200 %. За якою ціною продасть промисловий капіталіст торговому капіталістові свій товар? Прийняти капіталістичні витрати виробництва рівними авансованому капіталу.

Рішення:

$(C + V)_{нк} = 1000 \text{ дол.}$ $(C + V)_{тк} = 150 \text{ дол.}$ $\frac{C}{V} = \frac{4}{1}$ $m' = 200\%$	$ЦП = (C + V)_{нк} + P_{ср}$ $P_{ср} = P_{ср}' \times K_{нк} / 100\%$ $P_{ср}' = \frac{m}{Ka} \times 100\%$ $m = \frac{m' \times V}{100\%}$ $V = \frac{(C + V)_{нк}}{4 + 1} = 1000 / 5 = 200 \text{ дол.}$ $m = 200\% \times 200 \text{ дол.} / 100\% = 400 \text{ дол.}$ $P_{ср}' = 400 \text{ дол.} / (1000 + 150) \times 100\% = 34,78\%$ $P_{ср} = 34,78\% \times 1000 / 100\% = 347,8 \text{ дол.}$ $ЦП = 1000 + 347,8 = 1347,8 \text{ дол.}$
$ЦП = ?$	

Задача 2. Промисловий капітал дорівнює 425 млрд. дол., торговий – 75 млрд. дол.. Визначте ціни, за якими продають товари промислові та торгові підприємці, якщо норма додаткової вартості в суспільстві – 100 %, величина змінного капіталу у промисловості – 25 млрд. дол.

Задача 3. Промисловий капітал складає 180 гр. од. постійного капіталу та 40 гр. од. змінного капіталу. Торговий капітал – 50 гр. од. Норма додаткової вартості – 100 %. Визначте промисловий та торговий прибуток. Прийняти капіталістичні витрати виробництва рівними авансованому капіталу.

Задача 4. Промисловий капітал у суспільстві – 450 млрд. дол., з них постійний капітал – 400 млрд. дол.. Норма додаткової вартості – 200 %. Торговий капітал – 50 млрд. дол.. Визначте промисловий та торговий прибуток та ціни виробництва промислового і торгового капіталістів. Прийняти капіталістичні витрати виробництва рівними авансованому капіталу.

Задача 5. Сукупний промисловий та торговий капітали складають 800 гр. од. Середня норма прибутку – 15 %. Маса промислового прибутку – 108 гр. од. За яку суму торгові капіталісти будуть купувати та продавати товари, щоб мати середній прибуток? Прийняти капіталістичні витрати виробництва рівними авансованому капіталу.

Задача 6. Промисловий капіталіст авансував на виробництво 800 тис. дол., органічна будова капіталу – 3:1, норма додаткової вартості – 150 %. Торговий капіталіст авансував на реалізацію товарів – 200 тис. дол.. Визначте ціну виробництва, за якою промисловий капіталіст реалізує товари торговому капіталісту. Прийняти капіталістичні витрати виробництва рівними авансованому капіталу.

Задача 7. Промисловий капіталіст складає 270 млрд. дол., торговий – 30 млрд. дол., додаткова вартість – 50 млрд. дол.. Визначте середню норму прибутку та ціни за якими продають свої товари промислові та торгові капіталісти.

Задача 8. Вартість товару $450c+150v+150m$, промисловий прибуток – 100 дол., торговий прибуток – 25 дол. Визначте ціни, за якими продають товари промислові та торгові капіталісти.

Задача 9. Промисловий капітал – 1000 млн. дол., товарний капітал - 200 млн. дол., грошовий капітал – 300 млн. дол. Визначте частку капіталу, функціонуючого у виробництві та в обігу.

Задача 10. Промисловий капітал дорівнює $400c+100v$, торговий капітал – 70, норма додаткової вартості – 150 %. Визначте розміри торгового та промислового прибутків. Прийняти капіталістичні витрати виробництва рівними авансованому капіталу. Які їх джерела?

Задача 11. У промисловості авансований капітал дорівнює 210 млрд. дол., торгівлі – 70 млрд. дол. Визначте ціни, за якими продають товар промислові та торгові капіталісти, якщо норма додаткової вартості 150%, загальна величина змінного капіталу 40 млрд. дол., який розподіляється пропорційно авансованим капіталам у промисловості та торгівлі.

Тема 9. Позичковий капітал і позичковий процент

ТЕСТИ

Знайдіть єдину правильну відповідь

Тест 1. Які форми капіталу беруть участь у міжгалузевій конкуренції та утворенні середньої норми прибутку?

- а) промисловий капітал, торговий капітал, позичковий капітал;
- б) грошовий капітал, виробничий капітал, товарний капітал;
- в) основний капітал та оборотний капітал;
- г) постійний капітал та змінний капітал.

Тест 1. Позичковий капітал – це:

- а) капітал, який приносить дохід у формі проценту;
- б) грошовий капітал, який став товаром;
- в) відокремлена частина промислового капіталу у формі грошового капіталу;
- г) капітал як власність;
- д) усі відповіді правильні.

Тест 2. Позичковий процент – це:

- а) частина прибутку, яку отримує промисловий капіталіст;
- б) частина прибутку, яку отримує власник грошового капіталу;
- в) весь прибуток, який виробляється за допомогою позичкового капіталу;
- г) частина середнього прибутку, яку функціонуючий капіталіст сплачує власнику грошового капіталу;
- д) правильні відповіді б) і г).

Тест 3. Позичковий процент буде зростати, якщо:

- а) пропозиція позичкового капіталу зростає, а попит на нього скорочується;
- б) попит на позичковий капітал зростає, а пропозиція його не змінюється;
- в) попит на позичковий капітал не змінюється, а пропозиція його зростає;
- г) правильні відповіді а) і в);
- д) усі відповіді неправильні.

Тест 4. На зміну норми позичкового процента впливають такі фактори:

- а) середня норма прибутку;
- б) пропозиція позичкового капіталу та попит на нього;
- в) конкуренція між функціонуючими капіталістами та власниками капіталу;
- г) світовий ринок;
- д) усі відповіді правильні.

Тест 5. На загальну тенденцію норми процента до зниження не впливає:

- а) загальна тенденція середньої норми прибутку до зниження;
- б) збільшення попиту на позичковий капітал;
- в) збільшення пропозиції позичкового капіталу;
- г) розвиток кредитної системи.

Тест 6. Підприємницький дохід - це:

- а) частина прибутку, яка залишається у промислового капіталіста після виплати процента;
- б) частина прибутку, яку отримує кредитор;
- в) весь прибуток, який виробляється за допомогою позичкового капіталу;
- г) немає правильної відповіді.

Тест 7. Комерційний кредит – це:

- а) грошова позика, яка надається банками підприємцям;
- б) передача об'єкта власності в довгострокову оренду з наступним викупом;
- в) кредит, який надають один одному функціонуючі капіталісти у формі товарного капіталу;
- г) позика грошових коштів державою у населення;
- д) немає правильної відповіді.

Тест 8. Банківський кредит – це:

- а) кредит, який надають один одному функціонуючі капіталісти у формі товарного капіталу;
- б) рух позичкового капіталу як відокремленої частини промислового капіталу;
- в) позика грошових коштів державою у населення;
- г) грошова позика, яка надається банками функціонуючим капіталістам;
- д) правильні відповіді б) і г).

Тест 9. До пасивних операцій банків належить;

- а) розміщення банківського капіталу шляхом видачі позик;
- б) формування банківських ресурсів;
- в) формування банківських ресурсів та їх розміщення;
- г) здійснення фондових операцій;
- д) немає правильної відповіді.

Тест 10. Банківський прибуток – це:

- а) проценти, які сплачують банки по вкладах;
- б) проценти, які отримують банки по позиках;
- в) різниця між процентами, які банки отримують по позиках, та процентами, які банки сплачують по вкладах;

- г) різниця між процентами, які банки сплачують по вкладах, та процентами, які банки отримують по позиках;
- д) немає правильної відповіді.

Тест 11. Чистий прибуток банків – це:

- а) проценти, які банки отримують по позиках;
- б) різниця між процентами, які банки отримують по позиках та процентам, які банки сплачують по вкладах;
- в) різниця між загальним прибутком та частиною прибутку, яку банки використовують на покриття своїх витрат;
- г) частина прибутку, яку банки використовують на покриття своїх витрат.

Тест 12. До функцій комерційних банків належить:

- а) виконання кредитних та розрахункових операцій;
- б) забезпечення стабілізації грошової одиниці;
- в) здійснення контролю за діяльністю банків;
- г) організація грошового обігу.

Тест 13. Акція – це цінний папір, який:

- а) свідчить про те, що його власник є кредитором держави чи підприємства;
- б) дає право його власнику на одержання певного доходу у формі дивіденду;
- в) свідчить про внесення його власником певної частки в капітал акціонерного товариства;
- г) дає право його власнику на одержання щорічного гарантованого доходу;
- д) правильні відповіді б) і в).

Тест 14. Курс акцій змінюється:

- а) прямо пропорційно розміру дивіденду і зворотно пропорційно величині позичкового процента;
- б) зворотно пропорційно розміру дивіденду і зворотно пропорційно величині позичкового процента;
- в) зворотно пропорційно розміру дивіденду і прямо пропорційно величині позичкового процента;
- г) прямо пропорційно розміру дивіденду і прямо пропорційно величині позичкового процента.

Тест 15. Дивіденд – це:

- а) дохід, який отримує власник грошового капіталу;
- б) номінальна вартість акції;
- в) дохід, який отримує власник акції за рахунок прибутку акціонерного товариства;
- г) ціна, за якою здійснюється продаж акції;

д) немає правильної відповіді.

Тест 16. Привілейована акція – це акція, яка:

- а) не гарантує певний дохід за результатами роботи акціонерних товариств;
- б) гарантує певний дохід за результатами роботи акціонерних товариств;
- в) дає право голосу на зборах акціонерів;
- г) не дає право голосу на зборах акціонерів;
- д) правильні відповіді б) і г).

Тест 17. Облігація – це цінний папір, який:

- а) свідчить про внесення його власником певної частки в капітал акціонерного товариства;
- б) дає право його власнику на одержання щорічного гарантованого доходу у формі процента;
- в) дає право власнику на одержання певного доходу у формі дивіденду;
- г) дає певні права його власнику при вирішенні справ акціонерного товариства;
- д) правильні відповіді в) і г).

Тест 18. Установчий прибуток – це:

- а) різниця між курсом акцій та їх номінальною вартістю;
- б) різниця між виручкою, яка одержується від продажу акцій та розміром реально функціонуючого капіталу акціонерного товариства;
- в) особлива форма прибутку, яка утворюється в процесі функціонування акціонерного капіталу;
- г) усі відповіді правильні.
- д) усі відповіді неправильні.

Тест 19. Фіктивний капітал – це:

- а) капітал, який функціонує у процесі виробництва;
- б) капітал, який існує у формі цінних паперів;
- в) сума промислового капіталу та капіталу, який існує у формі цінних паперів;
- г) немає правильної відповіді.

Тест 20. Реальний капітал – це:

- а) капітал, який існує у формі цінних паперів;
- б) капітал, який функціонує у процесі виробництва;
- в) титул власності, який дає право на присвоювання процента;
- г) титул власності, який дає право на присвоювання дивіденду;
- д) сума промислового капіталу та капіталу, який існує у формі цінних паперів.

ЗАДАЧІ

Задача 1. Весь функціонуючий капітал складає 500 млрд. дол., з нього 200 млрд. дол. – позичковий капітал. Визначте загальну суму підприємницького доходу та позичкового процента, якщо середня норма прибутку – 12%, а норма позичкового процента – 3% річних.

Рішення:

$K_{\text{функціонуючий}} = 500 \text{ млрд.дол.}$ $K_{\text{позичковий}} = 200 \text{ млрд.дол.}$ $P_{\text{ср}}' = 12\%$ $\% = 3\%$	$\Pi = P_{\text{ср}} - \%$ $P_{\text{ср}} = P_{\text{ср}}' \times K_{\text{функціонуючий}} / 100\%$ $\% = \% \times K_{\text{позичковий}} / 100\%$ $P_{\text{ср}} = 12\% \times 500 \text{ млрд.дол.} / 100\% = 60 \text{ млрд.дол.}$ $\% = 3\% \times 200 \text{ млрд.дол.} / 100\% = 6 \text{ млрд.дол.}$ $\Pi = 60 \text{ млрд.дол.} - 6 \text{ млрд.дол.} = 54 \text{ млрд.дол.}$
$\Pi = ?$ $\% = ?$	

Задача 2. На позичковий капітал в 200 тис. дол. його власник одержує річний дохід у формі процента 8 тис. дол. Визначте норму позичкового процента.

Задача 3. Капітал у розмірі 800 тис. дол. віддається у позику на 6 місяців при нормі процента – 5%. Визначте суму доходу, яку отримує власник капіталу у формі процента.

Задача 4. Розмір позики складає 10 тис. дол., а строк її погашення 2 роки. Доход, який отримує власник капіталу у формі процента, складає 800 дол. Визначте річну норму процента.

Задача 5. Припустимо, що в січні капітал у розмірі 20 тис. дол. віддається в позику строком на 6 місяців під 6 % річних. Через 6 місяців цей же капітал віддається в позику на той же строк, але під 4% річних. Визначте загальну суму процентів за рік.

Задача 6. Банкір дав промисловому капіталісту позику 200 тис. дол. строком на один рік і з розрахунку 5 процентів річних. Норма прибутку складає 10%. Визначте підприємницький дохід та позичковий процент.

Задача 7. Щорічно дивіденд на акцію складає 12 дол., а рівень позичкового процента – 4%. Визначте курс акцій.

Задача 8. Номінальна вартість акції – 150 дол. Щорічно дивіденд на акцію складає 14 дол., а рівень позичкового процента – 7%. Визначте курс акцій та установчий прибуток.

Задача 9. Дивіденд на акцію складає 12 дол., рівень позичкового процента – 6 %. Як зміниться курс акції, якщо дивіденд знизиться до 3 дол.

Задача 10. Номінальна вартість акції – 100 дол., дивіденд на акцію складає 22 дол., рівень позичкового процента – 6 %. Як зміниться курс акції та установчий прибуток, якщо дивіденд знизиться до 13 дол.

Задача 11. Припустимо, що акція приносить щорічний дивіденд у розмірі 9 дол., а рівень позичкового процента – 3%. Як зміниться курс акції, якщо рівень позичкового процента зменшиться до 2%.

Задача 12. Припустимо, що засновники вклали в акціонерне товариство реальний капітал у розмірі 1 млн. дол. При цьому було випущено 10 тис. акцій номінальною вартістю по 100 дол. Дивіденд на одну акцію складає 8 дол. на рік, а норма позичкового процента – 4%. Визначте установчий прибуток за умові, що всі акції продадуть за їх курсом.

Тема 10. Аграрні відносини в умовах капіталістичної економіки

ТЕСТИ

Знайдіть єдину правильну відповідь

Тест 1. Феодальна земельна рента:

- а) являється надлишком додаткової вартості над середнім прибутком;
- б) відбиває відносини двох класів;
- в) відбиває відносини трьох класів;
- г) відбиває існування двох видів монополії на землю.

Тест 2. Капіталістична земельна рента:

- а) включає весь додатковий продукт;
- б) базується на особистій залежності;
- в) являється надлишком додаткової вартості над середнім прибутком;
- г) відбиває відносини двох класів;
- д) виступає переважно в натуральній формі.

Тест 3. Суб'єктами аграрних відносин у капіталістичному суспільстві є:

- а) найманий робітник та капіталіст орендар;
- б) найманий робітник та земельний власник;

- в) капіталіст-орендар та земельний власник;
- г) земельний власник, капіталіст-орендар та найманий робітник.

Тест 4. Джерелом капіталістичної земельної ренти є:

- а) земля;
- б) монополія на землю як об'єкт господарювання;
- в) продуктивна праця робітників сільського господарства;
- г) більш низька органічна будова капіталу в сільському господарстві.

Тест 5. Суспільна ціна виробництва в сільському господарстві формується на основі:

- а) монопольної ціни;
- б) витрат виробництва продукції на гірших землях;
- в) витрат виробництва продукції на середніх землях;
- г) витрат виробництва продукції на кращих землях.

Тест 6. Якщо підуть з обороту гірші землі, то ціни на сільськогосподарську продукцію:

- а) знизяться;
- б) зростуть;
- в) не зміняться;
- г) для відповіді недостатньо інформації.

Тест 7. Причини утворення диференціальної ренти:

- а) природні фактори виробництва у сільському господарстві;
- б) нееквівалентний обмін;
- в) монополія приватної власності на землю;
- г) немає правильної відповіді.

Тест 8. Монополія на землю як об'єкт господарювання означає:

- а) приватну власність на землю;
- б) утворення монопольних цін на сільськогосподарську продукцію;
- в) обмеженість землі та зайнятість її капіталістичними господарствами;
- г) відсутність можливості вільного відтворення сільськогосподарської продукції.

Тест 9. Умовою утворення диференціальної ренти I є:

- а) обмеженість землі та зайнятість її капіталістичними господарствами;
- б) більш низька органічна будова капіталу в сільському господарстві;
- в) різниця земельних ділянок по родючості та розташуванню;
- г) послідовні вкладання капіталу в одну і ту ж саму ділянку землі.

Тест 10. Величина диференціальної ренти І визначається як:

- а) різниця між суспільною ціною та індивідуальною ціною виробництва сільськогосподарської продукції;
- б) різниця між монопольною ціною та вартістю продукції;
- в) різниця між вартістю сільськогосподарської продукції та ціною її виробництва;
- г) не має правильної відповіді.

Тест 11. Диференціальну ренту І отримують власники:

- а) всіх ділянок землі;
- б) найкращих ділянок землі;
- в) середніх ділянок землі;
- г) найкращих та середніх ділянок землі.

Тест 12. Умовою утворення диференціальної ренти II є:

- а) більш низька органічна будова капіталу в сільському господарстві;
- б) приватна власність на землю;
- в) різниця продуктивності додаткових вкладень капіталу в одну і ту ж саму ділянку землі;
- г) дія закону убиваючої родючості землі;
- д) немає правильної відповіді.

Тест 13. Причина утворення абсолютної ренти:

- а) природні фактори виробництва у сільському господарстві;
- б) монополія приватної власності на землю;
- в) монополія на землю як об'єкт господарювання;
- г) монопольна ціна;
- д) більш низька органічна будова капіталу у сільському господарстві.

Тест 14. Умовою утворення абсолютної ренти є:

- а) різниця в родючості землі;
- б) різниця в розташуванні землі;
- в) відсутність можливості вільного відтворення продукції;
- г) більш низька органічна будова капіталу у сільському господарстві;
- д) монополія приватної власності на землю.

Тест 15. Величина абсолютної ренти визначається як:

- а) різниця між вартістю сільськогосподарської продукції та ціною її виробництва;
- б) різниця між суспільною та індивідуальною ціною виробництва;
- в) різниця між монопольною ціною та вартістю продукції;
- г) немає правильної відповіді.

Тест 16. Абсолютна рента утворюється:

- а) на всіх ділянках землі;
- б) на найкращих та середніх ділянках землі;
- в) на найкращих ділянках землі;
- г) на середніх ділянках землі.

Тест 17. Монопольна рента від диференціальної відрізняється:

- а) причиною виникнення;
- б) умовою та механізмом утворення;
- в) джерелом;
- г) усі відповіді неправильні;
- д) усі відповіді правильні.

Тест 18. Ціна землі змінюється:

- а) прямо пропорційно земельній ренті та прямо пропорційно нормі позичкового процента;
- б) зворотно пропорційно земельній ренті та зворотно пропорційно нормі позичкового процента;
- в) прямо пропорційно земельній ренті та зворотно пропорційно нормі позичкового процента;
- г) зворотно пропорційно земельній ренті та прямо пропорційно нормі позичкового процента.

Тест 19. Зростання ціни землі в тривалій перспективі пояснюється тим, що:

- а) підвищується норма позичкового процента;
- б) зростає земельна рента та попит на землю;
- в) знижується земельна рента та попит на землю;
- г) усі відповіді неправильні;

Тест 20. Земельна рента буде зростати, якщо:

- а) знижується ціна землі;
- б) зростає попит на землю;
- в) скорочується попит на землю;
- г) пропозиція землі зростає;
- д) немає правильної відповіді.

ЗАДАЧІ

Задача 1. Суспільна ціна виробництва 1 тонни сільськогосподарської продукції становить 60 дол. Із земельної ділянки отримали 7 т. продукції, індивідуальна ціна виробництва якої дорівнює 280 дол. Розрахуйте величину диференціальної ренти.

Рішення:

$W = 60$ дол. за 1 тонну	<u>I – варіант</u>
$ЦП = 280$ дол.	$r_{\partial} = W \times Q - ЦП$
$Q = 7$ тонн	$r_{\partial} = 60 \text{ дол.} \times 7 - 280 \text{ дол.} = 140 \text{ дол.} - \text{зі всієї земельної}$
$r_{\partial} = ?$	ділянки
	<u>II – варіант</u>
	$r_{\partial} = W - ЦП / Q$
	$r_{\partial} = 60 \text{ дол.} - 280 \text{ дол.} / 7 = 20 \text{ дол.} - \text{з 1 тонни}$

Задача 2. На виробництво сільськогосподарської продукції витрачено 20000 дол. Це дало можливість отримати 5000 дол. додаткової вартості. Середня норма прибутку становить 20%. Визначте величину абсолютної ренти. Прийняти капіталістичні витрати виробництва рівними авансованому капіталу.

Рішення:

$ВВ_{\kappa} = 20\,000$ дол.	$r_a = m - P_{cp}$
$m = 5\,000$ дол.	$P_{cp} = P_{cp}' \times K_{нк}$
$P_{cp}' = 20\%$	$P_{cp} = 20\% \times 20000 / 100\% = 4\,000 \text{ дол.}$
$r_a = ?$	$r_a = 5000 - 4000 = 1000 \text{ дол.}$

Задача 3. Землевласник здав у оренду земельну ділянку, а також будівлі та споруди вартістю 15 тис. дол. За орендним договором, термін дії якого 30 років, орендар зобов'язаний платити землевласнику земельну ренту в сумі 2000 дол. на рік. Визначте орендну плату, яка привласнюється землевласником протягом року.

Задача 4. Землевласник за здану в оренду земельну ділянку щорічно отримує 6600 дол. орендної плати. Визначте, яку частину цієї суми становить земельна рента, якщо відомо, що на ділянці знаходяться будівлі та споруди вартістю 40000 дол. Середній термін їх служби 20 років. Норма позичкового процента в суспільстві – 6% річних.

Задача 5. Визначте суспільну ціну виробництва 1 ц. зерна, якщо його індивідуальна ціна виробництва на гірших земельних ділянках становить 20 дол., на середніх – 17 дол., на кращих – 14 дол.

Задача 6. Існує 3 земельні ділянки, однакових за площею, але різних за родючістю. У кожену ділянку землі орендарі вкладають однакові капітали в сумі 400 дол., але отримують різну кількість зерна: з першої ділянки – 6 т., з другої – 10 т., з третьої – 12 т. Середня норма прибутку на вкладений капітал становить 20%. Визначте диференціальну ренту I з цих ділянок.

Задача 7. У дві однакові за площею ділянки землі вкладені однакові капітали на виробництво продукції 6000 дол. З них отримано 600 ц. і 400 ц. продукції відповідно. Середня норма прибутку дорівнює 20%. Визначте диференціальну ренту. Як зміниться диференціальна рента, якщо буде задіяна третя ділянка, яка за інших рівних умов приносить 300 ц. продукції.

Задача 8. Є 3 ділянки, розташовані на різних відстанях від ринку збуту, але з однаковою родючістю ґрунту. В усі ділянки вкладені однакові капітали на виробництво продукції в сумі 20 000 гр. од. і вирощений однаковий урожай 200 ц. Витрати, пов'язані з доставкою продукції до ринку збуту, з першої ділянки становлять – 2 000 гр. од., з другої – 4 000 гр. од., з третьої – 6 000 гр. од. Середня норма прибутку дорівнює 20%. Розрахуйте величину диференціальної ренти I (за місцезнаходженням).

Задача 9. Вкладання в земельну ділянку капіталу в сумі 200 гр. од. дозволили підприємцю отримати 3 ц. продукції. Протягом 6 років він двічі робив додаткові вкладання капіталу у сумі 200 гр. од. Після першого з них урожай становив 4 ц., після другого – 6 ц. Визначте диференціальну ренту II після першого та другого додаткових вкладань капіталу.

Задача 10. На виробництві сільськогосподарської продукції капіталіст-орендар вкладає 2000 дол. Органічна будова капіталу становить 4:1. Норма додаткової вартості дорівнює 200%, а середня норма прибутку – 30%. Чому дорівнює абсолютна рента.

Задача 11. У I галузь промисловості було вкладено капітал $65c + 35v$, у II – $80c + 20v$, в III – $95c + 5v$, у сільське господарство – $60c + 40v$. Норма додаткової вартості у всіх галузях складає 100%. Визначте розмір абсолютної ренти.

Задача 12. Вкладання капіталу в сільське господарство становить 400 гр. од., у тому числі змінний капітал дорівнює 80 гр. од. Норма додаткової вартості – 200%, середня норма прибутку – 15%. Розрахуйте величину абсолютної ренти. Як вона зміниться, якщо органічна будова капіталу зросте до 7:1, а норма додаткової вартості зросте до 400%.

Задача 13. У три однакові за площею земельні ділянки вкладені рівні капітали в сумі 100 дол. Органічна будова капіталу становить 4:1, норма додаткової вартості – 200%. Урожай з першої ділянки – 4 т., з другої – 5 т., з третьої – 6 т. Визначте диференціальну та абсолютну ренту, якщо середня норма прибутку становить 20%.

Задача 14. Визначте ціну земельної ділянки, якщо земельна рента складає 800 дол., а норма позичкового процента – 4%.

Задача 15. Власник землі щорічно отримує ренту в розмірі 1500 дол. Банк сплачує вкладникам 3% річних. Як зміниться ціна землі, якщо розмір ренти залишиться без змін, а банк збільшить процент до 5%.

Задача 16. Ціна земельної ділянки зросла з 1000 до 1500 гр. од. За той час норма банківського процента знизилась з 5% до 3% річних. Як зміниться рента з цієї ділянки землі?

Задача 17. Земельний власник щорічно отримує 3000 дол. ренти. Банк сплачує вкладникам 3% річних. Як зміниться ціна землі, якщо рента збільшиться на 1000 дол., а банківський процент зменшиться до 2%?

Задача 18. Якщо орендна плата складає 1000 дол., а ставка позичкового процента 5% річних, то при якій ціні ділянки землі її купівля буде вигідна для фермера.

Тема 11. Відтворення і обіг усього суспільного капіталу. Національний дохід

ТЕСТИ

Знайдіть єдину правильну відповідь

Тест 1. Суспільний капітал – це:

- а) капітал, який функціонує у державному секторі економіки;
- б) сукупність індивідуальних капіталів, взаємодія їх кругооборотів;
- в) сума індивідуальних капіталів;

г) капітал, за допомогою якого виробляються товари, що задовольняють суспільні потреби.

Тест 2. Сукупний суспільний продукт – це:

- а) продукт, що задовольняє суспільні потреби;
- б) сукупна вартість кінцевих товарів та послуг;
- в) сукупність усіх матеріальних благ, створених у суспільному виробництві, як правило, за рік;
- г) сукупність матеріальних благ, нагромаджених суспільством за всю його історію.

Тест 3. Вартісна структура сукупного суспільного продукту включає:

- а) постійний капітал та новостворену вартість;
- б) постійний та змінний капітал;
- в) змінний капітал та додаткову вартість;
- г) засоби виробництва та предмети споживання.

Тест 4. Натуральна структура сукупного суспільного продукту включає:

- а) засоби праці та предмети праці;
- б) засоби виробництва та предмети споживання;
- в) предмети праці та предмети споживання;
- г) вартість витрачених засобів виробництва та еквівалент вартості робочої сили.

Тест 5. Продукція I підрозділу суспільного виробництва по натуральній формі складається:

- а) з предметів споживання;
- б) із засобів виробництва;
- в) із засобів виробництва та предметів споживання;
- г) з предметів праці.

Тест 6. Проблема реалізації сукупного суспільного продукту полягає:

- а) у відшкодування усіх елементів сукупного продукту за вартістю;
- б) у відшкодування усіх елементів сукупного продукту за натурально-речовою формою;
- в) у відшкодування усіх елементів сукупного продукту за вартістю та натурально-речовою формою;
- г) у продажі вироблених на підприємствах товарів.

Тест 7. При капіталістичному простому відтворенні обмінюється на продукцію II підрозділу така частина продукції I підрозділу:

- а) постійний капітал;

- б) змінний капітал;
- в) додаткова вартість;
- г) змінний капітал та додаткова вартість.

Тест 8. При капіталістичному простому відтворенні в межах II підрозділу реалізується:

- а) $II\ c$;
- б) $II\ (v + m)$;
- в) $II\ (c + v + m)$;
- г) $II\ (c + v)$;

Тест 9. Основною умовою реалізації суспільного продукту при простому відтворенні є:

- а) $I\ (v + m) > II\ c$;
- б) $I\ (v + m) < II\ c$;
- в) $I\ (v + m) = II\ c$;
- г) $I\ (c + v + m) > I\ c + II\ c$;
- д) немає правильної відповіді.

Тест 10. Основною умовою реалізації суспільного продукту при розширеному відтворенні є:

- а) $I\ (v + m) > II\ c$;
- б) $I\ (c + v + m) = I\ c + II\ c$;
- в) $I\ (v + m) = II\ c$;
- г) $I\ (v + m) + II\ (v + m) < II\ (c + v + m)$
- д) немає правильної відповіді.

Тест 11. Схеми простого та розширеного відтворення:

- а) ілюструють ідеальні умови реалізації сукупного суспільного продукту;
- б) свідчать про пропорційність капіталістичного відтворення;
- в) є доказ безперервного характеру реалізації сукупного суспільного продукту;
- г) правильні відповіді б) і в).

Тест 12. Національний дохід – це:

- а) все матеріальне багатство суспільства;
- б) знову створена вартість в суспільстві за рік;
- в) додаткова вартість, створена у суспільному виробництві за рік;
- г) сукупність усіх матеріальних благ, створених у суспільному виробництві, як правило, за рік.

Тест 13. На зростання національного доходу впливає:

- а) зростання відносного перенаселення;
- б) зростання чисельності державного апарату;
- в) зростання продуктивності праці робітників сфери матеріального виробництва;
- г) скорочення маси праці, яка застосовується у сфері матеріального виробництва.

ЗАДАЧІ

Задача 1. Складіть схему простого відтворення, якщо продукт І підрозділу дорівнює 70 млрд. дол. Органічна будова капіталу становить 4:1, а норма додаткової вартості – 200 %.

Рішення:

$W_I = 70$ млрд. дол.	$C + V + m = W$
$m' = 200\%$	$m = \frac{m' \times V}{100\%}$
$\frac{C_i}{V_i} = \frac{4}{1}$	$C = 4V$, т.к. $\frac{C_i}{V_i} = \frac{4}{1}$
Схема простого відтворення суспільного капіталу = ?	$m = 2V$, т.к. $m' = 200\%$ $4V + V + 2V = 70$ млрд. дол. $7V = 70$ млрд. дол. $V = 10$ млрд. дол. $C = 4V = 4 \times 10$ млрд. дол. = 40 млрд. дол. $m = 2 \times 10$ млрд. дол. = 20 млрд. дол. Схема простого відтворення суспільного капіталу 40 млрд. дол. $_C$ + 10 млрд. дол. $_V$ + 20 млрд. дол. $_m$ = 70 млрд. дол.

Задача 2. Сукупний суспільний продукт становить 1240 млрд. дол., заробітна плата найманих робітників – 100 млрд. дол., норма додаткової вартості – 600%. Визначте національний дохід.

Рішення:

$ССП = 1240$ млрд. дол.	$НД = V + m$
$V = 100$ млрд. дол.	$m = \frac{m' \times V}{100\%}$
$m' = 600\%$	$m = 600\% \times 100 / 100\% = 600$ млрд. дол.
$НД = ?$	$НД = 100$ млрд. дол. + 600 млрд. дол. = 700 млрд. дол.

Задача 3. Суспільний капітал становить 800 млрд. дол., у тому числі змінний капітал – 200 млрд. дол.. Визначте розмір сукупного суспільного продукту, якщо норма додаткової вартості дорівнює 300%.

Задача 4. Вартість засобів виробництва становить 470 млрд. дол., заробітна плата робітників – 55 млрд. дол. Норма додаткової вартості дорівнює 200%. Розрахуйте вартість сукупного суспільного продукту.

Задача 5. При простому відтворенні у I підрозділі органічна будова капіталу становить 5:1, норма додаткової вартості – 200%. Постійний капітал II підрозділу – 1200 гр. од. Розрахуйте вартість сукупного суспільного продукту II підрозділу.

Задача 6. Вартість постійного капіталу II підрозділу становить 2400 гр. од., органічна будова капіталу у I підрозділі становить 6:1, у II – 4:1, норма додаткової вартості у обох підрозділах – 200%. Визначте величину сукупного суспільного продукту в умовах простого відтворювання.

Задача 7. Продукт I підрозділу становить 600 гр. од. Органічна будова капіталу – 4:1, норма додаткової вартості – 100%. Визначте величину постійного капіталу II підрозділу в умовах простого відтворення.

Задача 8. Сукупний суспільний продукт має такий склад:

I $4800c + 2400v + 9600m$

II $4400c + 2200v + 2200m = 8800$.

Яке відтворення забезпечує така структура виробництва?

Задача 9. Змінний капітал I підрозділу дорівнює 2000 гр. од., норма додаткової вартості в обох підрозділах – 150%. Сукупний суспільний продукт дорівнює 19500 гр. од. Органічна будова капіталу у другому підрозділі – 4:1. В I підрозділі створено нагромадження засобів виробництва на суму 1000 гр. од.: розрахуйте величину продукту II підрозділу в умовах розширеного відтворення.

Задача 10. У II підрозділі авансовано капітал 25 млрд. дол. з органічною будовою 4:1, в кінці року капіталізується 2,4 млрд. дол. при $c:v = 5:1$. У I підрозділі витрати на змінний капітал становлять 10 млрд. дол. Вартість сукупного суспільного продукту – 115 млрд. дол., у тому числі продукту II підрозділу – 35 млрд. дол. Норма додаткової вартості в обох підрозділах однакова. Визначте норму нагромадження в I підрозділі, якщо відомо, що капіталізація додаткової вартості відбувається при $c:v = 8:1$.

Задача 11. Авансований капітал I підрозділу – 100 млрд. дол., II підрозділу – 42,5 млрд. дол. Органічна будова капіталу та норма додаткової вартості в обох

підрозділах однакові і відповідно дорівнюють 4:1 і 200%. У I підрозділі капіталізується 70% додаткової вартості. Визначте величину додаткової вартості, яка в кінці виробничого циклу буде направлена на нагромадження, якщо органічна будова капіталу в суспільстві не зміниться.

Задача 12. Знов створена вартість дорівнює 400 млрд. дол., постійний капітал – 800 млрд. дол. Норма додаткової вартості – 100%. Як зміниться величина національного доходу, якщо органічна будова капіталу зросте до 9:1, а норма додаткової вартості знизиться до 40 %.

Тема 12. Економічні кризи та цикли

ТЕСТИ

Знайдіть єдину правильну відповідь

Тест 1. Абстрактна можливість економічних криз пов'язана з функцією грошей:

- а) як міра вартості;
- б) як засіб обігу;
- в) як засіб платежу;
- г) правильні відповіді б) і в)

Тест 2. Основною причиною економічних криз є:

- а) основне протиріччя капіталізму;
- б) основне протиріччя простого товарного виробництва;
- в) оновлення основного капіталу;
- г) протиріччя між виробництвом та споживанням.

Тест 3. Основне протиріччя капіталізму - це протиріччя:

- а) між приватною і суспільною працею;
- б) між працею і капіталом;
- в) між суспільним характером виробництва і приватнокапіталістичною формою привласнювання;
- г) між виробництвом та споживанням.

Тест 4. Формами прояву основного протиріччя капіталізму є:

- а) протиріччя між виробництвом та споживанням;
- б) протиріччя між приватною та суспільною працею;
- в) протиріччя між працею та капіталом;

- г) правильні відповіді а) і в);
- д) усі відповіді правильні.

Тест 5. Під час кризи відбувається:

- а) зростання попиту на товари;
- б) скорочення виробництва і зростання безробіття;
- в) зростання платоспроможності населення;
- г) зменшення ставки позичкового процента.

Тест 6. Під час промислового піднесення відбувається:

- а) зменшення цін на товари;
- б) зменшення процентних ставок;
- в) зменшення курсу цінних паперів;
- г) зростання доходів та прибутків.

Тест 7. У фазі депресії:

- а) попит на позичковий капітал скорочується;
- б) зростає пропозиція позичкового капіталу;
- в) норма позичкового процента зменшується до мінімального рівня;
- г) усі відповіді правильні.

Тест 8. Матеріальною основою періодичності криз є:

- а) основне протиріччя капіталізму;
- б) протиріччя між приватною та суспільною працею;
- в) оновлення основного капіталу;
- г) науково-технічний прогрес.

Збірник тестів і задач для самостійної роботи при вивченні курсу “Політична економія” для студентів 1 курсу всіх форм навчання всіх спеціальностей

Укладачі: Людмила Леонідівна Жданова
Тетяна Степанівна Старикова
Валентина Іванівна Власенко
Олексій Михайлович Подмазко

Відповідальний за випуск: Людмила Леонідівна Жданова